

SOSYAL PAYLAŞIM SİTELERİNDE SÜREKLİ ZAMAN GEÇİRMENİN EVLİLİK BİRLİĞİNİN SARSILMASI SEBEBİYLE BOŞANMA BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Emin ÖZGÜL*

Öz

Sosyal medya araçlarındaki artış ve yaşanan teknolojik gelişmeler birçok hukuki ve sosyal sorunun da hazırlayıcısı olmuştur. 2021 Commencis raporuna göre Coronavirüs pandemisi döneminde sosyal medya kullanımı %72 oranında artmıştır. Statista 2021 raporuna göre ise 2020 yılında dünyada günlük ortalama sosyal medya kullanım süresi 145 dakikaya çıkmıştır. Günümüzde yapılan bilimsel çalışmalarla sosyal medya bağımlılığı ölçekleri ve tanı kriterleri tespit edilmekte, bağımlılığa dönüşümün toplumsal etkileri irdelenmektedir. Evli kişi-lerin kuvvetli alışkanlık ya da bağımlılık düzeyinde sosyal medyada ve özellikle sosyal paylaşım sitelerinde geçirdikleri zamanın artmasıyla, evlilik birliğine ilişkin yükümlülüklerin ihlali de söz konusu olabilmektedir. Özellikle TMK 185/2-3. maddesinde düzenlenen yükümlülüklerin ihlali gündeme gelebilmekte, bu yükümlülüklerle aykırı davranışlar TMK 166/1. maddesinde yer alan evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle boşanma davasına konu olabilmektedir. Çalışmamızda anılan sebebe dayanarak TMK 166/1. maddesine göre boşanma davası açılıp açılmayacağı hususu Yargıtay kararları ışığında değerlendirilmiş, yakın gelecekte sıklıkla gündeme gelebilecek bu konuyla ilgili sorunların tespit edilmesine ve farkındalık sağlanmasına çalışılmıştır.

* Dr. Öğr. Üyesi, Pamukkale Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, Denizli, Türkiye | Asst. Prof., Pamukkale University, Faculty of Law, Department of Civil Law, Denizli, Turkey.

✉ mozgul@pau.edu.tr • ORCID 0000-0002-8389-8164

✎ **Atıf Şekli** | Cite As: ÖZGÜL Mehmet Emin, "Sosyal Paylaşım Sitelerinde Sürekli Zaman Geçirmenin Evlilik Birliğinin Sarsılması Sebebiyle Boşanma Bakımından Değerlendirilmesi", *SÜHFD.*, C. 30, S. 1, 2022, s. 325-370.

✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.

✎ Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Anahtar Kelimeler

Evlilik Birliğinin Sarsılması • Genel Boşanma Sebebi • Evliliğin Genel Hükümleri • Evliliğe İlişkin Yükümlülükler • Sosyal Medya Bağlılığı

EVALUATION OF CONTINUOUS TIME SPENDING ON SOCIAL SHARING SITES IN TERMS OF DIVORCE DUE TO THE LOSS OF THE FOUNDATION OF THE MARRIAGE UNION

Abstract

The increase and developments in social media tools have also prepared many legal and social problems. According to the 2021 Commencis report, social media usage increased by 72% during the coronavirus pandemic period. According to the Statista 2021 report, the average daily social media usage time in the world has increased to 145 minutes in 2020. Social media addiction scales and diagnostic criteria are determined by scientific studies conducted today, and the social effects of conversion to addiction are examined. With the increase in the time that married people spend on social media and especially on social networking sites at the level of strong habits or addictions, there may be a violation of the obligations regarding the marriage union. In particular, violations of the obligations set forth in Article 185/2-3 of the TMK may come to the fore, and acts contrary to these obligations may be the subject of a divorce case because the foundation of the marriage union in Article 166/1 of the TMK is shaken. In our study, based on the aforementioned reasons, the issue of whether a divorce case can be filed according to Article 166/1 of the TMK has been evaluated in the light of the Supreme Court decisions, and it has been tried to determine the problems related to this issue that may come to the fore in the near future and to raise awareness.

Key Words

Disruption of Marriage Union • General Reason for Divorce • General Provisions of Marriage • Obligations Related to Marriage • Social Media Addiction

GİRİŞ

Teknolojide yaşanan gelişmeler sosyal ve bireysel hayatımızda değişikliklere yol açmakta, eşlerin ve ailedeki diğer üyelerin birbirlerine ayırdıkları zamanda değişim yaşanmakta ve ortak faaliyetlere zaman ayırmaktan da gittikçe uzaklaşmaktadır¹. Bu konuda internetin ve sos-

¹ YILDIRIM, İrfan, "Sosyal Medya, Dijital Bağımlılık ve Siber Zorbalık Ekseninde Değişen Aile İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme", Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, C: 9, S: 5, 2021, s.1243.

yal medyanın etkisi yadsınamayacak düzeydedir. Günümüzde internet artık bir sosyal yaşam alanına dönüşmüş ve bu dönüşümü sağlamakta yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte karşılıklı paylaşımlara ve etkinliklere izin veren, kullanıcılarına içerik üretme ve bu içeriği paylaşma imkânı tanıyan sosyal medya uygulamalarının ve özellikle de sosyal paylaşım sitelerinin büyük etkisi olmuştur. Sosyal medyanın dünya çapında kabul görüp bu derece hızlı yayılması “ağ toplumu” kavramının da bir dayanağını oluşturmaktadır². Aile kurumuna ilişkin yaşanan değişimlerde ve boşanma oranlarındaki artışlarda sosyal medyanın ve özellikle sosyal paylaşım sitelerinin etkisi inkâr edilemeyecek ölçüde büyüktür³. Sosyal medya oldukça geniş bir kavram olup birçok farklı platformu içinde barındırır da özellikle sosyal paylaşım izin veren ve sosyal paylaşımı ve etkileşimi öne çıkaran uygulamaların etkisi daha belirgin şekilde gözlemlenmektedir. Sadece çok bilinen sosyal paylaşım siteleri değil, sosyal paylaşım yer veren diğer uygulamalar da süreklilik arz eden kullanımıyla, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlaline yol açabilmektedir. Bu nedenle çalışmamızda sosyal medya ile sosyal paylaşım siteleri keskin sınırlarla birbirinden ayrılmamış, 5651 sayılı Kanundaki⁴ düzenlemeler çerçevesinde bir ayrıma gidilmemiştir.

² KAYA, Mehmet Bedii, *İnternet Hukuku*, 2. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2021, s.15; sosyal ağlarla toplumsal yapı arasındaki ilişkiye yönelik bkz. BEER, David, “Social network(ing) sites.revisiting the story so far: A response to danah boyd & Nicole Ellison”, *Journal of Computer-Mediated Communication* 13, 2008, s.521 vd.; sosyal medyanın dünya çapında hızla artan kullanımına ilişkin değerlendirmeler için bkz. KAPLAN, Andreas. M./HAENLEİN, Michael, “Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media”, *Business Horizons*, Vol: 53, No: 1, 2010, s.59-60; sosyal medya, aynı zamanda büyük ve güçlü ağlar oluşturma potansiyeline sahip olduğu için daha fazla insan ağa katıldıkça, kullanım da katlanarak artmakta bu durum “ağ etkisi” (the network effect) olarak da adlandırılmaktadır. Bkz. HOWARD, Anne E., *Connecting with Communities: How Local Government Is Using Social Media to Engage with Citizens*, ANZSOG Institute for Governance at the University of Canberra and Australian Centre of Excellence for Local Government, 2012, s.5.

³ KALAMAN, Sefer/ÇELİK, Fatih, “Türkiye’deki Evli Bireylerin Sosyal Medya Kullanımlarının Evlilikleri Üzerine Etkisi: Nitel Bir Araştırma”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, C: 13, S:19, 2019, s.429; YILDIZ, Rıdvan, *Sınırsız Yeni Dünyanın Sınırları- Sosyal Medyada Hukuk*, İkinci Adam Yayınları, İstanbul, 2020, s.97.

⁴ “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” RG. 23/5/2007 T., S: 26530.

Herhangi bir sosyal medya platformunun özellikle de sosyal paylaşım sitelerinin kullanımındaki aşırılıklar, kullanım amaçlarından kaynaklanan sorunlar ve paylaşılan içerikler bizzat boşanma kararına temel oluşturabilmektedir. Kanunda boşanma sebepleri sınırlı sayıda (numerus clausus) düzenlenmiş olsa da sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirmek suretiyle evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali söz konusu olduğunda, genel bir boşanma sebebi olan TMK 166/1. maddesinde yer alan evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebine dayanılarak boşanma davası açılması mümkündür. Doktrinde genel boşanma sebepleri şeklinde ifade edilen TMK 166. maddesindeki sebeplerden biri olan evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle boşanma için evlilik birliğinin sarsılmasından ve ortak hayatın eşler için sürdürülmesinin beklenememesinden bahsedilse de bu durumlara yol açan olay ve olguların ne olduğu, hükümde yer almamaktadır⁵. Bu olay ve olguların zamana, zemine, somut olaya ve daha birçok değişkene bağlı olarak farklılık arz etmesi sebebiyle Kanunda tek tek sayılması mümkün olmadığı için bu konuda hâkime takdir yetkisi tanınmıştır⁶. Çalışmamızda öncelikle sosyal medya, sosyal paylaşım siteleri, evlilik birliği ve

⁵ GÖNENSAY, A. Samim, Medeni Hukuk C:2 Kısım 1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1937, s.81,82; TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, Yedinci Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990, s.172; HATEMİ, Hüseyin, Aile Hukuku, 9. Bası, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2021, s.125; AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt, Yenilenmiş 21. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2019, s.260 vd.; ÖZTAN, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015, s.678-679; DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C: III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019, s.118 vd.; KILIÇOĞLU, Ahmet M., Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, Genişletilmiş 5. Bası, Ankara, 2020, s.108 vd.; ERDEM, Mehmet, Aile Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s.122; ANIL, Yaşar Şahin, Boşanma Sebebi Olarak Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Geçimsizlik, Beta Yayınları, İstanbul, 2008, s.29; ÜNLÜTEPE, Mustafa, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Sebebine Dayalı Boşanma (TMK m.166/I-II), Birinci Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s.62-63.; HEKİM, Aylin, "Yargıtay Kararları Işığında Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması" Prof. Dr. Haluk Burcuoğlu'na Armağan, C: II, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.1004.

⁶ ÖZTAN, s.678-679; ERDEM, s.123; ÇAKIN, Akın, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, Bilge Yayınevi, Ankara, 2007, s.39; GENÇCAN, Ömer Uğur, Boşanma Hukuku, 7251 sayılı Kanun Değişiklikleri ile Güncellenerek Genişletilmiş 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s.558 vd.; İPEK, Ali İhsan, Türk Hukukunda Genel Boşanma Sebepleri, Seçkin Yayınları, Ankara, 2008, s.29; HEKİM, s.1013.

evlilik birliğinin temelinden sarsılması kavramları tanımlanarak, ailesine ayırması gereken zamanının çoğunu sosyal medyada ve özellikle sosyal paylaşım sitelerinde geçiren eşin, şiddetli alışkanlık ya da bağımlılık düzeyindeki davranışının⁷ ya da bu platformlardaki paylaşımlarının evlilik birliğinden doğan hangi yükümlülükleri ihlal edebileceği ve bu durumların evlilik birliğinin sarsılması sebebiyle boşanmaya etkisi üzerinde durularak, bu konuda teoriye ve uygulamaya yönelik incelemeler yapılacaktır.

I. SOSYAL MEDYA, SOSYAL PAYLAŞIM SİTESİ, EVLİLİK BİRLİĞİ KAVRAMLARI VE GENEL OLARAK EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMELİNDEN SARSILMASI SEBEBİYLE BOŞANMA

A. Sosyal Medya ve Sosyal Paylaşım Sitesi Kavramları

Günümüzde sosyal medya ve sosyal paylaşım sitesi kavramları birbirinin yerine kullanılabilen kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmamız bakımından öncelikle bu kavramlara ilişkin bir inceleme yapılması uygun olacaktır.

1. Sosyal Medya Kavramı

Sosyal medya kavramı hayatımıza 2000'li yıllardan sonra girmiş⁸ ve bu yıllardan itibaren farklı disiplinlerde farklı şekillerde tanımlanmaya çalışılmıştır⁹. Genel anlamda bir sosyal medya tanımı yapmak gere-

⁷ Sosyal medya bağımlılığına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. SAĞAR, Mehmet Enes, "Yetişkin Bireylerde Sosyal Medya Bağımlılığının İrdelenmesi, SBED, 1(1), 2019, s.30-31.

⁸ 2000 yılı öncesi ve sonrası sosyal medyanın tarihsel gelişimine ilişkin bilgi için bkz. KİETZMANN Jan H./HERMKENS Kristopher/MCCARTHY Ian P./SİLVESTRE Bruno S., "Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media", Business Horizons, Volume 54, Issue 3, 2011, s.241-242; sosyal paylaşım sitelerinin tarihçesine ilişkin bkz. BOYD Danah M/ELLİSON Nicole B. "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship" Journal of Computer-Mediated Communication 13, 2008, s. 214 vd..

⁹ Bu tanımlamalara ilişkin bkz. ARMAN, Saleh Md., "Integrated model of Social Media and Customer Relationship Management: A Literature Review" International Journal of Information, Business and Management, Vol. 6, No.3, 2014, s.119,120; AKKURT, Sinan Sami, "Kişilik Hakkının Sosyal Medya Kullanıcıları Tarafından İhlâli Hâlinde Ortaya Çıkacak Cezaî Sorumluluğa Medenî Hukuk Bağlamında Bir Bakış" Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:25, S:2, 2017, s. s.331 vd.;

kirse sosyal medya, “internet ortamında Web 2.0¹⁰ adı verilen teknoloji sayesinde etkileşimli ve karşılıklı olarak görüntü, video, ses, metin vb. her türlü veri temelli içeriğin oluşturulmasına ve paylaşılmasına imkân veren, anlık etkileşim ve iletişim imkânlarıyla internet ortamında farklı sosyal paylaşım yöntemlerinin kullanılmasına, geliştirilmesine imkân sağlayan birçok farklı sistem ve uygulamaların bütünü” olarak tanımlanabilir¹¹. Sosyal medya, Web 2.0’in fikri ve teknolojik temelleri üzerine inşa edilen ve kullanıcı tarafından

---

AKKURT, Sinan Sami, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve 7253 Sayılı Kanun’la Getirilen Yeni Sosyal Medya Düzenlemeleri Çerçevesinde Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Ankara, 2020, s.95 vd..

¹⁰ Web 2.0 teknolojisi, kullanıcıya dayalı içerik oluşturma ve sosyal ağ kurma imkânı sağlayan özel bir teknolojidir. Web 1.0 adı verilen teknoloji karşılıklı iletişime izin vermeyip, içerik sağlayan kaynaktan tek taraflı biçimde kullanıcılara ulaşan, daha çok bilgi arama, inceleme, okuma imkânı sağlayan bir teknolojiyken, Web 2.0 kullanıcıların da içerik oluşturduğu, eş zamanlı aktif katılım imkânı sunan ve her tür verinin karşılıklı paylaşılabilirdiği, kullanıcı odaklı farklı bir ortamdır. Bkz. HOWARD, s.4; HSU, Chien-leng/PARK, Han Woo, “Sociology of Hyperlink Networks of Web 1.0, Web 2.0, and Twitter: A Case Study of South Korea”, Social Science Computer Review, Vol: 29, No:3, 2011, s. 355,357; BRESLİN, J. G., PASSANT A./DECKER, S., The Social Semantic Web, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009, s.21,22 vd.; AKKURT, s.103; TURAN, Metin, Bilişim Hukuku, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019, s.291; KOÇAK, N.Gizem, “Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının ve Motivasyonlarının Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi: Eskişehir’de Bir Uygulama” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2012, s.2; KAYA, Mine, Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015, s.77; KAYA M.B, s.24; AKYASAN BİRSEN, Gönül, Sosyal Medyada Paylaşılan İçerik Nedeniyle Kişilik Hakkı İhlalleri, Birinci Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s.48 vd.; ÖZBAKIR, Ali Fuat, Sosyal Medyada ve İnternette Hukuki Sorumluluk, Birinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s.156-157; Web 1.0 ile Web 2.0 uygulamalarının ayrıntılı karşılaştırması için bkz. HSU/PARK, s.355 vd.; KOÇAK, s.22 vd.; Web 2.0 hakkında ayrıca bkz. O’REILLY, Tim, “What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software”, Communications & Strategies, Vol: 65, No: 1, 2007, s.17 vd.; KAPLAN/HAENLEİN, s.60 vd..

¹¹ BRESLİN/PASSANT/DECKER, s.21; HOWARD, s.4-5; ARMAN, s.119,120; KAYA, s.76; KENT, Bülent, “Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu”, Bilişim Hukuku Dergisi, 2020/1, s.1-46, s.3; AKKURT, s.98; AKKURT (Bakış), s.332, 335; KOÇAK, s.10; ÖZDEMİR, Hümeysra, “Genç Erişkinlerde Aile İçi Sorunların Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Benlik Saygısı İle İlişkisinin İncelenmesi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2020, s.5,22; AKYASAN BİRSEN, s.37,47; ÖZBAKIR, s.157.

oluşturulan içeriğin üretilmesine, paylaşımına ve değiş tokuşuna izin veren bir grup internet tabanlı uygulama¹² ya da Web 2.0 denilen bir katılım mimarisi aracılığıyla zengin kullanıcı deneyimleri sunan ve bireysel kullanıcıların verileriyle birlikte birden fazla kaynaktan gelen verileri kullanan ve bu verilerin yeniden üretimi imkânı sunan ağ tabanlı bir platform olarak da ifade edilebilir¹³. Tanımlarda da görüldüğü üzere sosyal medya sisteminin hayata geçirilmesi internet teknolojisinin yanında özel bir teknoloji olan Web 2.0 teknolojisi sayesinde olmaktadır¹⁴. Sosyal medya, geleneksel medyadan pek çok bakımdan farklı olmakla birlikte özellikle interaktif paylaşım ve etkileşim sağlaması, çok yönlü, eş zamanlı ya da anlık paylaşım imkânları içermesi, içeriğinin, bu medyayı kullanan kişilerce hazırlanmasını mümkün kılmasıyla öne çıkan bir yapıdır¹⁵. Bu noktada yedi işlevsel yapı taşı üzerinden sosyal medyayı tanımlayan bir çerçeve sunulabilir¹⁶. Buna göre sosyal medya kimlik (identity), görüşmeler(conversations), paylaşım(sharing), mevcudiyet (presence), ilişkiler (relationships), itibar (reputation) ve gruplar (groups) şeklinde bir yapının üzerinde şekillenmektedir¹⁷. Sosyal medya platformları kişileri klasik bir internet kullanıcılarından ya da medya takipçisi rolünden çıkararak, aktif ve katılımcı bir role kavuşturabilen¹⁸ ve

¹² KAPLAN/HAENLEİN, s.61; “sosyal medya, bireylerin ve toplulukların kullanıcı tarafından oluşturulan içeriği paylaştığı, birlikte oluşturduğu, tartıştığı ve değiştirdiği yüksek düzeyde etkileşimli platformlar oluşturmak için mobil ve web tabanlı teknolojileri kullanmaktadır” Bkz. KİETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SİLVESTRE, s.241.

¹³ O'REİLLY, s.17; HOWARD, s.4-5; ARMAN, s.119,120; BRESLİN/PASSANT/DECKER, s.22 vd.; aynı yönde bkz. BEER, s.519.

¹⁴ HOWARD, s.4-5; KAYA, s.76; AKYASAN BİRSEN, s.47; ÖZBAKIR, 157, sosyal paylaşım siteleri ile web 2.0 arasındaki ilişki hakkında bkz. BEER, s.519.

¹⁵ HOWARD; s.5; MAYFIELD, Antony, What is Social Media, United Kingdom, 2010, s.5; ARMAN, s.120,121; AKKURT, s.100 vd.; AKKURT (Bakış), s.335 vd.; KOÇAK, s.2,11; AKYASAN BİRSEN, s.37,49; ÖZBAKIR, s.158; ÖZDEMİR s.22; sosyal medya ile geleneksel medya karşılaştırılması için bkz. TURAN, s. 297; KOÇAK, s.77 vd..

¹⁶ KİETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SİLVESTRE, s.241, 243 vd..

¹⁷ KİETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SİLVESTRE, s.243 vd.; ayrıca bkz. ARMAN, s.120,121.

¹⁸ KİETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SİLVESTRE, s.245 vd.; MAYFIELD, s.5; ARMAN, s.119,120; KOÇAK, s.7; AKKURT, s.101; AKKURT (Bakış), s.336; ÖZDEMİR, s.24; AKYASAN BİRSEN, s.49; ÖZBAKIR, s.158; KAYA M.B, s.25; SOLMECKE Christian, Social Media Recht -Rechtssicher in sozialen Netzwerken unterwegs, Telex GmbH, Köln, 2015, s.35; Web 2.0 ve dolayısıyla sosyal medya platformları da-

bu yolla kendisini ciddi bir cazibe noktası haline getiren mecralardır. Sosyal medya kapsam itibariyle oldukça geniş bir yapıyı ifade etmektedir. Bilinenin aksine sosyal paylaşım sitelerinden ibaret ve sadece onları ifade eden bir kavram değildir. Çoğunlukla karıştırılabilen ve birbirinin yerine kullanılabilen bu kavramların birbirinden farklı olduğu, sosyal medyanın bilinen Facebook, Twitter, Youtube¹⁹ gibi çevrimiçi sosyal ağların dışında pek çok farklı platformu da kapsayan daha geniş bir kavram olduğu görülmektedir²⁰.

Sosyal medya denilince akla bloglar²¹, mikro bloglar²² (Twitter vb.), Facebook, Instagram gibi sosyal ağlar, Youtube, Dailymotion ve

---

ha çok kullanıcı odaklı olup, kullanıcıları sisteme dâhil ederek harekete geçirir, katılım sağlayarak ve onları bilgilendirerek bağlantıda kalmalarını sağlar. Bkz. HSU/PARK, s.355; “özellikle, Web 1.0’da nispeten daha az katkıda bulunan 55 yaş ve üstü kişiler, Facebook’ta en hızlı büyüyen demografidir ve kadınların sayısı erkeklerden 2:1 fazladır” bkz. KİETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SİLVESTRE, s.243. Sosyal medya kullanıcılarının içerik paylaşımında bulunabilmeleri için çoğunlukla bir hesap/profil oluşturmaları gerekmekte ve kullanıcılar bu hesapta oluşturdukları dijital ya da sanal kimliklerini kullanabilmektedir. Bkz. BODY/ELLİSON, s.213; KİETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SİLVESTRE, s.243-244; SOLMECKE, s.15 vd.; MAYFIELD, s.14; AKKURT, s.101; AKKURT (Bakış), s.336; ÖZBAKIR, s.158.

¹⁹ Facebook, Twitter, Youtube vb. sosyal medya araçları hakkında bkz. HOWARD, s.7; BROWN, Rob, Public Relations And The Social Web- How to use social media and web 2.0 in communications, Kogan Page, London/ Philadelphia, 2009, s.163 vd.; KAPLAN/HAENLEİN, s.63-64; ÖZBAKIR, s.159 vd.; Facebook hakkında bkz. BROWN, s.50-51; AKYASAN BİRSEN, s.59; Twitter hakkında bkz. BROWN, s.36 vd.; MAYFIELD, s.27.

²⁰ HOWARD, s.4; MAYFIELD, s.6; KAPLAN/HAENLEİN, s.62 vd.; ARMAN, s.120; RHEE, Lisa/ BAYER, Joseph B./ LEE, David S./ KURU, “Ozan, Social by definition: How users define social platforms and why it matters” Telematics and Informatics, Volume 59, June 2021, s.2; KENT, s.4-5; AKKURT, s.104 vd.; KOÇAK, s.34-35; AKYASAN BİRSEN, s.57 vd.; ÖZBAKIR, s.168 vd..

²¹ Kişilerin yorumlarını, fikirlerini, tecrübelerini, hikayelerini vs. içeren yazı ve görselleri ya da linkleri paylaşıp, okuyucuların geribildirimde bulunabildikleri, yorumlarıyla, beğenileriyle vs. katkıda bulunabildikleri web sayfası üzerinde oluşturulan günlük benzeri Blogger, WordPress gibi uygulamalardır. Bkz. BROWN, s.26 vd.; HOWARD, s.6; MAYFIELD, s.6; KAYA, s.88; AKKURT, s.106 vd.; AKKURT (Bakış), s.340-341; KOÇAK, s.42 vd.; ÖZBAKIR, s.170; AKYASAN BİRSEN, s.60 vd.; blogların kişisel web sayfalarının sosyal medyadaki karşılığı olduğu ve yazarın hayatını anlatan kişisel günlüklerden, belirli bir içeriğe yönelik tüm paylaşımlara kadar çok sayıda farklı türde olabileceği yönünde bkz. KAPLAN/HAENLEİN, s.63; bloglar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. MAYFIELD, s.16 vd..

benzeri görüntülü ve sesli paylaşım içeren medya kökenli içerik paylaşım siteleri, forumlar, sanal oyun dünyaları²³ ve sanal sosyal dünyalar (SecondLife, Sanalika vb.)²⁴ gibi pek çok platform gelmektedir²⁵.

2. Sosyal Paylaşım Sitesi Kavramı

Sosyal paylaşım siteleri, sosyal ağ sağlayıcısı²⁶ olarak ifade edilebilecek bir servis sağlayıcısı tarafından kurulmuş, kullanıcılarına içerik paylaşma ve bu yolla sosyal etkileşimde bulunma imkânı sağlamasıyla ön plana çıkan ve internetteki diğer web sitelerinden belli noktalarda

²² Mikro bloglarda kullanıcılar, anlık ve küçük boyutta metin, ses, video, konum vb. içerikler paylaşabilmekte, paylaşımlarında anlık güncellemeler yapabilmektedirler. Bkz. BROWN, s.36 vd.; HOWARD, s.6; HSU/PARK, s.358; MAYFIELD, s.6; AKKURT, s.107; AKKURT (Bakış), s.341; mikrobloglar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. KOÇAK, s.48 vd.; AKYASAN BİRSEN, s.62-63.

²³ Çok sayıda kullanıcının birlikte sanal ortamda oyun oynamasına, paylaşımında ve etkileşimde bulunmasına imkân tanıyan sitelerdir. Bkz. KAPLAN/HAENLEİN, s.64; KAYA, s.97; AKKURT, s.109; AKKURT (Bakış), s.343.

²⁴ Bilgisayar ortamında üç boyutlu olarak oluşturulmuş kullanıcı tarafından belirlenen amaçlar ve eylemler için yönetilen, kurgulanan bir avatar aracılığıyla sanal dünya içinde oyun, konuşma, arkadaş edinme gibi pek çok aktiviteyi mümkün kılan platformlardır. Bkz. KAPLAN/HAENLEİN, s.64; KAYA, s.96-97; AKKURT, s.109; AKKURT (Bakış), s.343; “Sanal yaşam ortamı kullanıcıların çevrimiçi olarak 3 boyutlu modellenmiş bir dünyada işlerini yapabilmelerini sağlayan sistemlerdir.” https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanal_dünya (Erişim tarihi: 04.10.2021).

²⁵ HOWARD, s.4,6; MAYFIELD, s.6; ARMAN, s.120; BRESLİN/PASSANT/DECKER, s.21; TURAN, s.292; KENT, s.4; KAYA, s.88; AKKURT, s.104 vd.; AKKURT (Bakış), s.337 vd.; KOÇAK, s.3,10,11; RHEE/ BAYER/ LEE/KURU, s.2; çoğunlukla Wikipedia, YouTube, Facebook ve Second Life gibi platformların bu büyük grubun parçası olduğu konusunda hemfikir olursa da farklı sosyal medya uygulamalarını kategorize etmenin sistematik bir yolu olmadığı yönünde bkz. KAPLAN/HAENLEİN, s.61; dünya çapında kullanımda olan yüzlerce sosyal medya teknolojisi olduğu yönünde bkz. HOWARD, s.7

²⁶ Hukukumuzda 5651 sayılı Kanunda 29.07.2020 tarihinde 7253 sayılı Kanunla değişiklik yapılmış ve ilk defa bu düzenlemeyle “sosyal ağ sağlayıcısı” kavramı tanımlanmıştır. Kanunda yapılan sosyal ağ sağlayıcı tanımı “sosyal etkileşim amacıyla kullanıcıların internet ortamında metin, görüntü, ses, konum gibi içerikleri oluşturmalarına, görüntülemelerine veya paylaşımlarına imkân sağlayan gerçek veya tüzel kişiler” şeklindedir; her ne kadar 5651 sayılı “İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” da tercih edilen “sosyal ağ” kavramı bu Kanuna yönelik çalışmalar bakımından önem taşısa da çalışmamız açısından daha çok bu Kanundaki sınırlandırmalara bağlı olmayan genel anlamda sosyal paylaşım siteleri kavramı ön plana çıkmaktadır.

ayrılan platformlardır²⁷. Kullanıcı odaklı yapısı, kullanıcılara içerik üretme ve paylaşma imkânı tanınması, kullanıcının içerikleri yönlendirme gücüne, içeriğe yorum yapma, etkin şekilde oylama imkân ve yetkisine sahip olabilmesi, kullanıcıların içerikle ilgilenmemesinin de pasif ve dolaylı bir değerlendirme sağlayabilmesi, diğer kullanıcılarla sürekli bir iletişim halinin söz konusu olması ve farklı bağlantılar oluşturma imkânları açısından sosyal paylaşım sitelerinin işlevleri ve hizmet ettiği amaçlar farklıdır ve bu noktalarda başka web sitelerinden de ayrılırlar²⁸. Oldukça yüksek bir katılımı ve yoğun kullanımıyla dikkat çeken sosyal paylaşım siteleri, kullanıcıların halka açık ya da yarı açık profil oluşturmalarına, diğer kullanıcılarla, onların listesindeki kişilerle konuşabilmelerine, diğer kullanıcıların listelerini görüntüleyebilmelerine, yazılımın mümkün kıldığı geçişleri yapabilmelerine imkân tanır²⁹. Bugün birçok uygulama kendi içerisinde Web 2.0 barındıran bir nitelik kazandığı için çalışmamız açısından sürekli vakit geçirilmesi muhtemel olan her tür sosyal paylaşım sitesi dikkate alınacaktır.

²⁷ KAYA, s.81; BODY/ELLİSON, s.211 vd.; HOWARD, s.6 vd.; MAYFIELD, s.6,14; kullanıcıların sosyal medya etkinliklerini her zaman bir sosyal etkileşim biçimi olarak görmedikleri, kullanılan platforma göre zaman geçirmek, sorunları paylaşmak, sosyal bilgiyi geliştirmek, sevgi göstermek, modaı takip etmek, sosyallik göstermek, eğlenmek gibi farklı motivasyonları olabileceği yönünde bkz. RHEE/ BAYER/ LEE/KURU, s.2.

²⁸ BODY/ELLİSON, s.210 vd.; LERMAN, Kristina, "Social Information Processing in Social News Aggregation", s.1 <https://arxiv.org/pdf/cs/0703087.pdf> (Erişim tarihi: 04.11.2021); KAYA, s.82; AKKURT, s.100 vd.; AKYASAN BİRSEN, s.58; ayrıca bkz. BROWN, s.50 vd.; sosyal medya platformlarının özellikleri veya teknolojileri geniş ölçüde sosyal amaçlara yönelik olabilirken, kullanıcıların temel kullanımını sosyal olarak algılamayabileceği, sosyal medyadaki tüm aktivitelerin sosyal etkileşim ile ilişkilendirilmesinin yanlış bir kanı olabileceği yönünde bkz. RHEE/ BAYER/ LEE/KURU, s.2-3.

²⁹ BODY/ELLİSON, s. 211; KIETZMANN/HERMKENS/MCCARTHY/SILVESTRE, s.244 vd.; HOWARD, s.6-7; KOÇAK, s.35; AKKURT, s.100 vd.; AKKURT (Bakış), s.338; AKYASAN BİRSEN, s.57-58; bu platformların öne çıkan özellikleri, kullanıcıların çeşitli ortamlarda içerik oluşturabilmeleri veya var olan içeriğe katkıda bulunabilmeleri, paylaşılmış içeriğe etiketleme yapıp, açıklama ekleyebilmeleri, içeriği aktif olarak beğenerek veya bir şekilde oylayarak ya da pasif kalarak değerlendirebilmeleri, benzer ilgi alanlarına sahip diğer kullanıcılarla aralarında kolaylıkla bağlantı oluşturabilmeleridir. Bkz. LERMAN, s.1; AKKURT, s.102; benzer bir değerlendirme için bkz. KOÇAK, s.31.

B. Evlilik Birliği Kavramı ve Genel Olarak Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Sebebiyle Boşanma

1. Evlilik Birliği Kavramı

TMK'da evlilik birliğinin açık bir tanımı yapılmamıştır. Doktrinde yapılan tanımlar çerçevesinde evlilik birliği, geçerli bir evlilik ilişkisinden doğan, içinde eşitlik, görev paylaşımı, karşılıklı saygı esasına dayalı birçok hak ve yükümlülükler barındıran, maddi ve manevi bir hayat ortaklığının beraberce yönetilmesini ve yürütülmesini hedefleyen, hukuk düzeninin koruduğu bir birlik olarak tanımlanabilir³⁰. Bu birlikte karşılıklı sevgi, saygı, güven, fedakârlık çerçevesinde eşlerin birbirlerine karşı hak ve yükümlülükleri vardır³¹. Evliliğin gerçekleşmesiyle birlikte doğan ve evliliğin sona ermesine/erdirilmesine kadar devam eden evlilik birliği, ahlaki ve toplumsal bir kurum olmanın yanında Kanunun emredici hükümleriyle sıkı bir koruma altına alınmış ve diğer hukuki düzenlemelerle de desteklenmiştir³². TMK 185. maddesindeki düzenleme çerçevesinde evlilik birliği *"eşlerin, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamakta"* yükümlü oldukları bir birliktir. Kanunda aynı zamanda eşlerin, çocuklarının bakım, eğitim ve gözetimi açısından gösterilmesi gereken özeni birlikte gösterme yükümlülüğü de açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca eşlerin beraber yaşamaları, birbirlerine sadık kalmaları ve yardımcı olmaları hususlarında bir zorunluluktan da bahsedilmektedir. Evlilik birliğinin anayasası olarak da ifade edilen TMK 185. maddesindeki düzenleme oldukça önemli bir düzenleme olup kanunda eşlere ilişkin hak ve yükümlülüklerle ilgili diğer hükümlerin yorumlanmasında da esas

³⁰ AKINTÜRK/ATEŞ, s.107; ÖZTAN, s.185,190; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.161; AYAN, Serkan, Evlilik Birliğinin Korunması, Birinci Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2004, s.12-13; ÜNLÜTEPE, s.160,162,215; HEKİM, s.1011; tüzel kişiliği olmayan evlilik birliğinin kendine özgü bir malvarlığı da bulunmamaktadır. Bkz. AKINTÜRK/ATEŞ, s.107; ÖZTAN, s.187; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.161; KILIÇOĞLU, s.161; AYAN, s.14.

³¹ ÖZTAN, s.187; evlilik birliği, eşlerin birbirlerine karşılıklı olarak göstereceği sadakat, güven, saygı, sevgi temeline dayanan, duygu, fikir, amaç, kader ortaklığıdır. Bkz. HEKİM, s.1011; ÜNLÜTEPE, s.216.

³² ÖZTAN, 185-186; ÜNLÜTEPE, s.215.

alınması gerekir ve ihlali halinde evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına kaynaklık edebilir³³.

2. Genel Olarak Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Sebebiyle Boşanma

Doktrinde genel boşanma sebepleri olarak da ifade edilen TMK 166. maddesinde düzenlenen boşanma sebeplerinden biri evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle boşanmadır³⁴. TMK 166/1. maddesinde yer alan düzenleme “*evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenemeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden biri boşanma davası açabilir*” şeklindedir. Hükümde aşağıda inceleneceği üzere evlilik birliğinin temelinden sarsılması şartının yanında ve bu sarsılmanın ortak hayatın sürdürülmesinin, evliliğin devamının eşlerden beklenemeyecek ölçüde olması, evliliğin sürmesinde bir fayda kalmaması şartı da aranmaktadır³⁵. Zira evlilik birliğinin temelinden sarsılması boşanma sebebi aynı zamanda nisbi bir boşanma sebebi olup eşler bakımından ortak hayatın çekilmez hale gelmiş olması koşuluyla boşanma kararı verilebilecektir³⁶. Bu boşanma sebebinde her ne kadar farklı olay ve olgular söz konusu olsa da bunların evlilik birliğini temelinden sarstığı ve ortak hayatın çekilmez hale geldiğinin ispatı gerekecektir³⁷. TMK 166/1. maddesinde doğal olarak evlilik birliğini sarsan olay ve olgulara yönelik bir sınırlama yapılmamış, bunların ne olduğuna yer verilmemiştir³⁸. Bu olay ve olguların Kanunda tek tek sayılması zaten mümkün olmadığından bu hususta ve bu olay ve olgular neticesinde evlilik birliğinin sürmesinin eşlerden beklenip beklenemeyeceği hususunda, hâkime hakkaniyet çerçevesinde kullanması gereken geniş bir takdir yetkisi

³³ ÖZTAN, s.185; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.161; ÜNLÜTEPE, s.217.

³⁴ GÖNENSAY, s.81; TEKİNAY, s.172; HATEMİ, s.125; AKINTÜRK/ATEŞ, s.260,261; ÖZTAN, s.678-679; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.118; KILIÇOĞLU, s.108; GENÇCAN, s.556; ERDEM, s.122; ANIL, s.28; ÜNLÜTEPE, s. 62; HEKİM, s.1004.

³⁵ ÖZTAN, s.679; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; KILIÇOĞLU, s.108; GENÇCAN, s.565.

³⁶ HATEMİ, s.125; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; KILIÇOĞLU, s.108,111; GENÇCAN, s.565; ÜNLÜTEPE, s. 64-65; HEKİM, s.1005.

³⁷ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119 vd.; KILIÇOĞLU, s.108; ÜNLÜTEPE, s.205; HEKİM, s.1004.

³⁸ KILIÇOĞLU, s.109; ÜNLÜTEPE, s. 63; HEKİM, s.1004.

tanınmış ve bu sebep, genel bir boşanma sebebi olarak Kanunda yer almıştır³⁹.

Evlilik birliğini sarsan olay ve olgular birçok farklı sebebe dayanabilmektedir. Bu sebeplerin önemli bir kısmı özellikle TMK 185. Madde-sinde düzenlenen evlilik birliğinden doğan hakların ve yükümlülüklerin ihlalden kaynaklanabilmekte, günlük hayatta, sosyal hayatta ve teknolojideki değişimler bu ihlalleri artırabilmekte, bazı olguların ortadan kalkmasına ve yeni olguların gündeme gelmesine yol açmaktadır. Nitekim çalışmamızın konusu bakımından değerlendirildiğinde de görüleceği üzere yakın bir geçmişe kadar adından bile bahsedilmeyen bir durum, günümüzde evlilik birliğini temelinden sarsıcı etkisi bakımından incelenebilecek hale gelmiştir.

a. Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması (Objektif Şart)

Evlilik birliğinin sarsılması, eşler arasında ortaya çıkan ciddi anlamda ruhsal, duygusal ve fikri yönden ayrılıkların yol açtığı, bağlılık şuurunu ortadan kaldıran sarsılma olarak nitelendirilebilir⁴⁰. Evlilik birliğinin sarsıldığıнын anlaşılması bakımından evlilikten beklenen amacın gerçekleşmesi ihtimali bulunup bulunmadığına bakılarak, evliliğin devam etmesinde ailenin ve toplumun menfaatinin kalmadığı açıkça görülüyorsa sarsılmanın söz konusu olduğu sonucuna varılabilir⁴¹. Ciddi ve önemli olmayan geçimsizlikler, hafif gerginlikler, uyumsuzluklar ya da anlaşmazlıklar, her ailede görülebilecek sıradan günlük sorunlar, sarsılmanın temelden olması şartını karşılamaya yetmeyecektir⁴². Evlilik birliğini sarstığı ileri sürülen olaylar ispat edilmiş olsa dahi hâkim, so-

³⁹ AKINTÜRK/ATEŞ, s.265; ZEVLİLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.310; ÖZTAN, s.679-680; ÇAKIN, s.39; İPEK, s.41; ANIL, s.29 vd.; ÜNLÜTEPE, s.64,66; HEKİM, s.1013.

⁴⁰ ÖZTAN, s.680-681; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; ÜNLÜTEPE, s.164 vd.; HEKİM, s.1011; bu sarsılma çoğu zaman şiddetli geçimsizlik şeklinde de ifade edilebilmekle birlikte şiddetli geçimsizlikten bahsedilemeyecek bazı hallerde de evlilik birliğinin sarsıldığıнын kabul edilmesi mümkündür. Bkz. AKINTÜRK/ATEŞ, s.262; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; ÇAKIN, s.37,41; HEKİM, s.1012.

⁴¹ AKINTÜRK/ATEŞ, s.263; ÜNLÜTEPE, s.156; HEKİM, s.1012.

⁴² TEKİNAY, s.176; AKINTÜRK/ATEŞ, s.263; ZEVLİLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.311; ÖZTAN, s.681; ÜNLÜTEPE, s.168; HEKİM, s.1012.

mut olayda evliliğin bulunduğu durumu ve temelinden sarsılma olgusunun varlığını şahsi görüş ve hissiyatlarından arındırılmış, keyfilikten uzak ve tarafsız bir şekilde değerlendirmeli, genel hayat tecrübelerine ve hayatın olağan akışına göre, boşanmaya konu olayların evlilik birliğini temelinden sarsmaya elverişli olup olmadığı konusunda kanaat oluşturmalıdır⁴³. Yapılacak değerlendirmede eşlerin yetişme tarzları, buldukları çevre, eğitim durumları ve sosyal hayatları da dikkate alınmalıdır⁴⁴.

TMK 166/1. maddesinde yer alan boşanma sebebi kusura dayanmayan bir boşanma sebebidir⁴⁵. Eşler arasında var olan ve evlilik birliğini temelinden sarsacak ölçüde etkili olan uyumsuzluklar, anlaşmazlıklar ya da geçimsizlik eşlerden birinin kusurundan kaynaklanmasa dahi bu sebeple boşanma kararı verilmesine engel değildir⁴⁶. Şu hâlde her iki eş kusurlu ya da kusursuz olması ya da eşlerden sadece birinin kusurlu olması hallerinde boşanma kararı verilmesi mümkündür⁴⁷. Ancak yine de bu boşanma sebebi bakımından kusurun hiç önemli olmadığı söylene-memekte, davacının kusuru daha ağır ise davalının bunu bir def'i olarak ileri sürmesi mümkün olmaktadır⁴⁸.

⁴³ ÖZTAN, s.680; ÇAKIN, s.38,39; ÜNLÜTEPE, s.159,211; HEKİM, s.1013.

⁴⁴ ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.310; ÖZTAN, s.682-683; ÇAKIN, s.38; HEKİM, s.1013; eşler arası kültür, inanç, siyaset, eğitim, gelenek görenek ve yaşam tarzı farklılıklarının evlilik birliğini temelinden sarsan sebepler arasında yer alabileceğine ilişkin bkz. KILIÇOĞLU, s.109.

⁴⁵ GÖNENSAY, s.82; TEKİNAY, s.182; AKINTÜRK/ATEŞ, s.266; ÖZTAN, s.681; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; ERDEM, s.129; ANIL, s.40; İPEK, s.30; ÜNLÜTEPE, s.155,177; HEKİM, s.1014.

⁴⁶ ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.311; ÖZTAN, s.680-681; ANIL, s.40,44,45; ÜNLÜTEPE, s.155-156, 178; HEKİM, s.1014.

⁴⁷ HATEMİ, s.125; AKINTÜRK/ATEŞ, s.266; ÖZTAN, s.681; KILIÇOĞLU, s.111; ERDEM, s.131; ANIL, s.40; İPEK, s.30; ÜNLÜTEPE, s.178 vd.; HEKİM, s.1014; Yargıtay, boşanmaya karar verilmesi için davalının az da olsa kusurlu olması aramakta ve bu husus doktrinde haklı olarak eleştirilmektedir. Y. 2. HD., 05.11.2012 T., 2012/6449 E., 2012/26167 K. sayılı kararı için bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 30.11.2021); aynı yönde diğer kararlar için bkz. ÜNLÜTEPE, s.191, dn.801; doktrinde Yargıtay'ın aksine görüş için bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.121, dn. 249; ÜNLÜTEPE, s.201,204; doktrinde Yargıtay ile aynı yönde görüş için bkz. ANIL, s.41-42.

⁴⁸ AKINTÜRK/ATEŞ, s.266; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/ GÜRPINAR, s.313; ANIL, s.40-41; İPEK, s.76; GENÇCAN, s.568-569; ÜNLÜTEPE, s.157; TMK 166 maddesinin ikinci fıkrasına gö-

b. Ortak Hayatın Çekilmez Hale Gelmesi- Sürdürmenin Beklenememesi

TMK 166/1. maddesinde düzenlendiği üzere evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yönelik boşanma kararı verebilmek için, eşlerden ortak hayatı sürdürmelerinin beklenemeyecek hale gelmesi gerekir. Bu şart altında evlilik birliğinin temelinden sarsılmasının ağırlığını belirlemede olup, her ailede rastlanabilecek türden basit uyumsuzluklar, anlaşmazlıklar bu şart bakımından yetersizdir⁴⁹. Ortak hayatın çekilmez hale gelmesi şartı her iki eş bakımından var olabileceği gibi yalnızca davacı eş bakımından bulunması da yeterlidir⁵⁰. Bu şart aynı zamanda bu boşanma sebebinin sübjektif şartı olup, evlilik birliğini temelden sarstığı ileri sürülen olay ya da olayların sübjektif olarak değerlendirilmesi gerekliliğini, her evlilikte aynı sonucu doğurmayabileceklerini ya da aynı derecede etkili olmayabileceklerini gösterir⁵¹. Eşler arasında mey-

---

re davacının kusuru daha ağır ise davalının açılan davaya itiraz edebilir. Ancak yine aynı fıkroda düzenlendiği üzere söz konusu itirazın hakkın kötüye kullanılması niteliğinde olması ve davalı eş ve varsa çocukları bakımından evlilik birliğinin devam etmesinde korunmaya değer bir yarar kalmaması halinde hâkimin boşanmaya karar vermesi mümkündür. Görüldüğü üzere her ne kadar itiraz olarak ifade edilmiş olsa da Kanun, davalı eşe bir def'i ileri sürme hakkı tanımış olup, davacı olan eşin daha kusurlu olduğu yönünde bir def'i ileri sürerek, boşanmaya engel olmasını mümkün kılmıştır. Bkz. AKINTÜRK/ATEŞ, s.266; ÖZTAN, s.691; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.121; GENÇCAN, s.569; ERDEM, s.132; ÜNLÜTEPE, s. 181,193,360; HEKİM, s1032; def'i değil itiraz olduğu yönünde bkz. TEKİNAY, s.189; HATEMİ, s.125; İPEK, s.79; ANIL, s.41-42; def'i ileri sürme hakkına yönelik eleştiriler için bkz. ÜNLÜTEPE, s.362-363; ancak Kanunda düzenlendiği üzere bu def'inin ileri sürülmesi hakkın kötüye kullanılması niteliğinde ise zaten evlilik birliğinin devamında eş veya çocuklar bakımından korunmaya değer bir yarar kalmadığı ortaya çıkacak ve hâkim boşanmaya karar verebilecektir. Bkz. HATEMİ, s.125; AKINTÜRK/ATEŞ, s.268; ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.313; ÖZTAN, s.691; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.122; KILIÇOĞLU, s.111; ERDEM, s.132; GENÇCAN, s.571; ANIL, s.47; HEKİM, s.1033.

⁴⁹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; ERDEM, s.128; ÇAKIN, s.42; ÜNLÜTEPE, s.329; HEKİM, s.1028,1029.

⁵⁰ TEKİNAY, s.178; AKINTÜRK/ATEŞ, s.265; ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.312; ÖZTAN, s.686; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.119; ÇAKIN, s.56; ANIL, s.37; ÜNLÜTEPE, s. 65,318; HEKİM, s.1028.

⁵¹ DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.120; ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/ACABEY/GÜRPINAR, s.310; GENÇCAN, s.566-567; ERDEM, s.124; ANIL, s.37; İPEK, s.36,37; ÜNLÜTEPE, s. 65; beklenilmezlik şartının eş-

dana gelen bir olayın yaşam tarzlarına ve hayata bakış açılarına göre değişen etkileri olabileceği göz önünde tutulmalıdır⁵². Hâkim değerlendirme yaparken eşlerin evliliğin devam etmesi ile sona ermesi hallerindeki menfaatlerini karşılaştırır⁵³. Bu sırada hâkim kendi kişisel düşüncelerinin ve hislerinin etkisinde kalmadan, genel davranış kurallarından hareket ederek tarafsız bir sonuca ulaşmalı, genel kabul gören davranışları, kişisel görüş ve hislerinin önünde tutmalıdır⁵⁴.

II. EVLİLİK BİRLİĞİNDEN DOĞAN YÜKÜMLÜLÜKLERİN SOSYAL PAYLAŞIM SİTELERİNİN KULLANIMI YOLUYLA İHLALİ

A. Sosyal Paylaşım Siteleri Yoluyla İhlal Edilebilecek Evlilik Birliğinden Doğan Yükümlülükler

Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerle ilişkin Türk Medeni Kanun'unda yer alan düzenlemenin farklı başlıklar altında incelenmesi mümkün olmakla birlikte, çalışmamızda özellikle sosyal paylaşım sitelerinin sürekli kullanımı yoluyla ihlal edilebilecek olan, çalışmanın kapsamı dâhilindeki sadakat yükümlülüğü, karşılıklı yardım ve dayanışma yükümlülüğü, evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlama yükümlülüğü gibi başlıca yükümlülükler incelenmeye çalışılmıştır.

1. Sadakat Yükümlülüğünün İhlali

Her iki eş için de söz konusu olan sadakat yükümlülüğü, geniş manada eşlerin birbirine karşı bağlılık gösterme, sadık ve dürüst olma yükümlülüğü olarak anlaşılabilir ve cinsel sadakatin yanında duygusal, düşünsel, ekonomik sadakati, üçüncü kişilerle olan ilişkilerin evlilik birliğini zedeleyici hal almamasını, sır saklamayı ve eşler arasındaki

---

lerin iç dünyasına ilişkin olmasının değerlendirmeyi zorlaştırdığı ve bu nedenle boşanma kararının verilmesinde belirleyici unsurun temelden sarsılma olgusu olduğu yönünde bkz. ÜNLÜTEPE, s.327; beklenilmezlik hususunda bütün evlilikler için geçerli dürüstlük, haklılık ve adalet kurallarının ölçü olacağı yönünde bkz. ÇAKIN, s.56.

⁵² AKINTÜRK/ATEŞ, s.265; ANIL, s.38; ÇAKIN, s.41; GENÇCAN, s.566.

⁵³ ÖZTAN, s.686; ÇAKIN, s.39; İPEK, s.37; ÜNLÜTEPE, s. 65-66,318; HEKİM, s.1028.

⁵⁴ ÖZTAN, s.686; ANIL, s.38; İPEK, s.29; ÜNLÜTEPE, s. 321,324; HEKİM, s.1028.

mahremiyetin üçüncü kişilere karşı korunmasını da kapsar.⁵⁵ Sosyal paylaşım sitelerinde eşinden başka kimselerle görüşerek, paylaşımlarda bulunarak ve belki de sonrasında gerçek anlamda buluşarak ihlal edilebilecek yükümlülüklerin başında evlilik birliğinden doğan sadakat yükümlülüğü gelmektedir. Sosyal medya platformları üzerinden siber ilişki bağımlılığı şeklinde de adlandırılan ve internetin patolojik kullanımlarından biri olarak kabul edilen durum⁵⁶ evlilik birliği içindeki sadakat yükümlülüğünün ihlaline yol açan başlıca durumlardandır. Zira sadakat yükümlülüğünü eşlerin cinsel ilişki düzeyinde olmayan birliktelik ve ilişkilerini de kapsayacak şekilde değerlendirmek, bir başkasıyla samimi pozlar içeren fotoğraf video vb görüntülü paylaşımları⁵⁷, cinsel ya da duygusal içerikli metin vb. paylaşımları da bu yükümlülüğün ihlali olarak görüp güven sarsıcı davranış kapsamında değerlendirmek mümkündür⁵⁸. Bu noktada bu gibi paylaşımların yalnızca sadakat yükümlülüğünün ihlali olarak evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebine dayanan boşanmaya mı vücut verdiği, yoksa zina kapsamında değerlendirilmesinin mümkün olup olmadığını da irdelemek gerekir. Zinanın Türk Dil Kurumu tarafından yapılan tanımı, “aralarında evlilik bağı olmayan kişiler arasındaki cinsel ilişki” şeklindedir⁵⁹. Türk Medeni Kanunu’nda ise zina bir boşanma sebebi olarak düzenlenmiş ancak açıkça tanımı yapılmamıştır⁶⁰. Doktrinde yapılan tanımlardan yola çıkarak zina “evlilik

⁵⁵ AKINTÜRK/ATEŞ, s.113; ÖZTAN, s.198,199; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.164; KILIÇOĞLU, s.110,165; AYAN, s.50; ÜNLÜTEPE, s.269-270.

⁵⁶ YILDIRIM, s.1245.

⁵⁷ “...Evlili bir erkeğin; başka bir kadınla baş başa vermiş, elini boynuna dolamış biçimde ve samimi bir şekilde özel fotoğraf çekirtmesi o kadınla ilişkisinin derecesi ne olursa olsun Medenî Kanununun 151. maddesinin öngördüğü sadakat yükümlülüğüne aykırı ve en azından davacı eş açısından güven duygularını sarsıcı bir davranıştır...” Y. 2.HD. 09.10.1987 T. 1987/6450 E. 1987/7387 K. sayılı kararı için bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 07.12.2021); ÜNLÜTEPE, s.276, dn. 1170.

⁵⁸ KILIÇOĞLU, s.164; “...sosyal medya hesabından da erkeğin başka kadınlarla duygusal içerikli yazışmalar yaptığı anlaşılmaktadır...” Y. 2. HD., 09.10.2018 T., 2016/23757 E., 2018/10860 K. sayılı kararı için bkz. YILDIZ, s.99.

⁵⁹ <https://sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 07.12.2021); DEDE, İsmail, “Türk Boşanma Hukukuna Farklı Bir Yaklaşım: Zina ve Haysiyetsiz Hayat Sürme Arasındaki Keskin Sınır”, MÜHF-HAD, C:23, S:3 Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu’na Armağan, 2017, s.643-664, s.648.

⁶⁰ OĞUZMAN/DURAL, s.113; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.106.

birliği sürerken, kadının bir başka erkekle ya da erkeğin başka bir kadınla iradi olarak cinsi münasebette bulunması” şeklinde tanımlanabilir⁶¹. Cinsel ilişkinin bir kere olması zinanın varlığı için yeterlidir⁶². Cinsi münasebet olmadığı hâlde, başka şekilde yakınlaşma içinde olma, aşıkane hareketlerde bulunma ya da flört etme zina olarak kabul edilmez ancak bazı durumlarda zinanın varlığı bakımından bir fiili karine oluşturabilir⁶³. Dolayısıyla bir başkasıyla samimi pozlar içeren fotoğraf video vb. görüntülü paylaşımlar ya da cinsel veya duygusal içerikli metin vb. paylaşımlar zina olarak değerlendirmeyeceği gibi doğrudan zinanın varlığını ispatlamaya da yetmez⁶⁴.

Facebook, Instagram, Youtube gibi sosyal paylaşım sitelerinde eşinin şeref ve haysiyeti, özgürlüğü gibi kişilik değerlerine, güvenliğine ya da cinselliğine ilişkin görsel nitelikte zorlayıcı, saldırgan ve ihlal edici davranışlar, aynı zamanda görsel şiddet olarak görülen davranışlar olup evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açabilir⁶⁵. Yargıtay konuyla ilgili bir kararında sürekli alkol kullanarak sosyal paylaşım sitelerinde buna ilişkin uygunsuz görsel paylaşımlarda bulunan davalı eşin güven sarsıcı davranışlarının, evlilik birliğinden doğan görevlerini ihmal eden davacıya göre daha fazla kusurlu olduğunu kabul etmiştir⁶⁶. Görsel bir paylaşım olmamakla birlikte bir sosyal paylaşım sitesinde paylaşılan metinler de güven sarsıcı nitelikte olabilecek ve boşanma sebebi olarak

⁶¹ GÖNENSAY, s. 74; TEKİNAY, s.198; HATEMİ, s.120; AKINTÜRK/ATEŞ, s.244; ÖZTAN, s.645; OĞUZMAN/DURAL, s.114; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.106; ERDEM, s.102; YALÇINKAYA, Namık/ KALELİ, Şakir, Boşanma Hukuku, C:1, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara, 1988, s.603-604; ÇAKIN, s.25; doktrinde yapılan diğer bir zina tanımı “evlilik birliği devam ederken, eşlerden birinin bir başkası ile isteyerek (iradi) cinsel ilişkide bulunması” şeklindedir. Bkz. DEDE, s.660.

⁶² GENÇCAN, s.201.

⁶³ AKINTÜRK/ATEŞ, s.245; OĞUZMAN/DURAL, s.115; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.107; GENÇCAN, s.202; ERDEM, s.103; KILIÇOĞLU, s.93; ÇAKIN, s.25.

⁶⁴ Doktrinde zinadan bahsedilmesi için cinsel ilişkinin (penetrasyon) gerçekleşmesinin aranacağı yönünde bkz. TEKİNAY, s.199; YALÇINKAYA/KALELİ, s.633; AKINTÜRK/ATEŞ, s.245; ERDEM, s.103.

⁶⁵ GENÇCAN, s.872,889 vd..

⁶⁶ Y. 2. HD., 02.03.2016 T., 2015/13454 E., 2016/4141 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.891.

görülebilir⁶⁷. Sadakat yükümlülüğünü ihlal eden güven sarsıcı davranış bir sosyal medya hesabı açarken, internette bir şekilde profil oluştururken dahi gündeme gelebilecek, örneğin hesabında kendisini bekar veya boşanmış olarak tanıtır paylaşımlarda bulunan eşin davranışı, boşanmaya konu olabilecektir⁶⁸. Yargıtay da kendisini internette bekar olarak tanıtan ve bir başka kadınla görüşen kocanın⁶⁹ ve internet sitesine kendisini boşanmış olarak tanıtarak üye olan kadının⁷⁰ davranışlarını güven sarsıcı davranış olarak nitelendirmiş ve boşanma sebebi olarak değerlendirmiştir. Yine davalı kocanın başka bir isimle Facebook hesabı açarak bu hesap üzerinden başka kadınlara parayla cinsel ilişki teklifinde bulunduğu bir olayda Yargıtay, bu güven sarsıcı davranışın evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle boşanmaya neden olacağı yönünde karar vermiştir⁷¹. Ancak eşlerden birinin sosyal paylaşım sitesinde profilindeki arkadaş sayısının çok olması tek başına güven sarsıcı davranış olarak nitelendirilmemiş ve sadakat yükümlülüğünün ihlali olarak görülmemiştir⁷².

Sadakat yükümlülüğü sır saklamayı da içerdiğinden eşlerin aile sırlarını, cinsel sırlarını ya da evliliğe ilişkin diğer sırlarını sosyal paylaşım sitelerinde açıklayıp yaymaları evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açabilecek ve bir boşanma sebebi olarak karşımıza çıkacaktır. Nitekim Yargıtay da ailevi, cinsel ya da evlilik birliğiyle ilgili diğer sırları açıklama ve yayma halinde evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı ve

⁶⁷ Y. 2. HD., 26.02.2018 T., 2016/12852 E., 2018/2545 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.890; GENÇCAN, Ömer Uğur, Aile Mahkemesi Davaları-Açıklama-Dilekçe Örnekleri, Genişletilmiş 4. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021, s.308-309.

⁶⁸ YILDIZ, s.98.

⁶⁹ Y. 2. HD., 12.06.2012 T., 2011/20057 E., 2012/15965 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.810.

⁷⁰ Y. 2. HD., 04.04.2012 T., 2011/18638 E., 2012/14919 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.810.

⁷¹ Y., 2. HD., 31.03.2005 T., 2982 E., 5198 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.803.

⁷² Y. 2.HD., 11.01.2016 T., 2015/8680 E., 2016/178 K. sayılı kararı için bkz. ERDEM, Ümit/ULUSLU, Çağrı Şükrü/DUMANCI, Gökberk, Yargıtay (2014-2016) Kararlarında Sosyal Medya, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2016, s. 12-13; YILDIZ, s.99.

boşanmaya karar verilmesi gerektiği görüşündedir⁷³. Örneğin davalı kadının televizyona çıkarak aile sırlarını açıkladığı bir boşanma davasında, gerçekleşen bu durum karşısında davası koca boşanma davası açmakta haklı olduğu sonucuna varmıştır⁷⁴. Dolayısıyla somut olayın özellikleri göz önünde bulundurularak sosyal medyadaki sır paylaşımlarının da aynı sonucu doğurabileceğine ve bu yönde karar verilmesi gerekeceğine şüphe yoktur.

2. Evlilik Birliğinin Mutluluğunu Elbirliğiyle Sağlama Yükümlülüğünün İhlali

Her iki eş için de söz konusu olan ve TMK 185. maddesinde düzenlenen bu yükümlülük, eşlerin birlikte sürdürdükleri hayatın mutluluğu ve huzurunu korumak ve ona zarar verecek davranışlardan kaçınmak için ellerinden geleni yapmalarını, bunun için bireysel menfaatlerini ön planda tutmaksızın fedakârlık göstermelerini, özveride bulunmalarını gerektirir⁷⁵. Eşlerin birbirine göstermesi gereken saygı, anlayış, şefkat, yakınlık, ilgi, önemli işlerde birbirlerinin fikirlerini almaları, maddi, manevi, cinsel ve aile ekonomisi bakımlarından yardımcı olmaları bu yükümlülüğün gerektirdiği hususlardır⁷⁶. Düzenlemede geçen elbirliği ile sağlama ifadesinin birlikte karar alarak ortak hareket edebilme, ele ele verip beraberce sorun çözebilme şeklinde anlaşılması mümkündür⁷⁷.

⁷³ "...davalı kadının televizyona çıkarak aile sırlarını açıkladığı anlaşılmaktadır. Gerçekleşen bu durum karşısında davası koca boşanma davası açmakta haklıdır..." Y. 2. HD., 09.03.2017 T., 2015/23190 E., 2017/2557 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.678.

⁷⁴ Y. 2.HD.17.03.2005 T., 2326 E., 4211 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.678; "...mahkemenin de sabit kabul ettiği gibi davalı-davacı kocanın güven sarsıcı davranışlar içine girmesi, eşine hakaret etmesi ve birlik görevlerini yerine getirmemesi şeklinde gerçekleşen davranışlarına karşılık; davacı-davalı kadının da internette Facebook adlı paylaşım sitesi aracılığıyla bir başka erkekle kocasının güvenini sarsacak şekilde mesajlaştığı ve görüştüğü anlaşılmaktadır. Bu durumda; tarafların evlilik birliği temelinden sarsılmış olup, bu sonuca ulaşılmasında her iki taraf da kusurlu olmakla birlikte, davalı-davacı kocanın eşine göre daha fazla kusurlu olduğunun kabulü gerekir ..." Y. 2HD. 19.06.2012 T., 2011/21815 E, 2012/16802 K. sayılı kararı için bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 01.12.2021); GENÇCAN, s.559.

⁷⁵ AKINTÜRK/ATEŞ, s.102; ÖZTAN, s.190; KILIÇOĞLU, s.161; AYAN, s.47; ÜNLÜTEPE, s.251.

⁷⁶ AKINTÜRK/ATEŞ, s.112; ÖZTAN, s.197; AYAN, s.47; ÜNLÜTEPE, s.251.

⁷⁷ KILIÇOĞLU, s.162; ÜNLÜTEPE, s.251.

Eşler aralarında görev paylaşımı yaparken ve diğer tüm yükümlülüklerini yerine getirirken bu yükümlülük kapsamındaki sorumlulukları devam etmekte olup, bu yükümlülüğün ihlal edilip edilmediği her somut olay bakımından ayrı ayrı değerlendirilmelidir⁷⁸. Somut olayda bu yükümlülüğün ihlal edildiğinin, bunu iddia eden eşin sübjektif algısına göre mi tespit edileceği yoksa dava sebebi davranışın objektif anlamda benzer durumlardaki her ilgili açısından da evlilik birliğini temelden sarsacak bir davranış niteliğinde kabul edilmesinin mi aranacağı hususu ilerde üzerinde durulacak bir husus olmakla birlikte, kimi evlilikler için göz ardı edilebilecek bir kullanım süresinin kimi evlilikler için evlilik birliğini temelden sarsabilecek nitelikte olabileceğine dikkat edilmelidir⁷⁹.

Evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlama yükümlülüğü bakımından eşin sosyal medyada geçirdiği zaman onda eşine karşı ilgisizliğe, duyarsızlığa yol açabilecek boyutta ise⁸⁰ bu ilgisizlik duygusal şiddet anlamına gelecek⁸¹ ve evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle boşanmaya hükmedilmesini gerektirebilecektir. Nitekim Yargıtay'ın da eşe karşı ilgisiz davranışları boşanma sebebi olarak gördüğü pek çok kararı vardır⁸². Ayrıca belirtmek gerekir ki sosyal medya kullanımının evlilik birliğindeki mutluluk ve huzuru etkileyebilen ve duygusal şiddet içeren bir yönü de burada yapılan paylaşımlarda dışarıya yansıtılan görüntüler sebebiyle eşlerin başkalarının mutluluğu üzerinden kendilerini ve hatta evliliklerini yargılamaları, başkalarının beğenileri ve yaşam tarzlarını esas alarak kendini bulma ve mutlu olma çabası içine girerek birlik ve beraberlik duygularını kaybedebilmeleridir⁸³.

⁷⁸ ÖZTAN, s.196-197.

⁷⁹ Bkz. "Sosyal Paylaşım Sitelerinde Sürekli Zaman Geçirme Olgusunun Hâkim Tarafından Değerlendirilmesi" başlığı altında yapılan incelemeler

⁸⁰ Sosyal medya kullanımının evli çiftler arasında temelde eşe/aileye az zaman ayırma, ilgisizlik ve kıskançlık gibi sorunlara yol açtığına ilişkin bkz. KALAMAN/ÇELİK, s.440.

⁸¹ İlgisizliğin duygusal şiddet olarak boşanma konusu davranışlardan olduğu yönünde bkz. GENÇCAN, s.724.

⁸² Y. 2.HD., 25.01.2007 T., 12551 E., 500 K. sayılı kararı ve bu yöndeki diğer kararlar için bkz. GENÇCAN, s.724 vd..

⁸³ YILDIRIM, s.1243.

Eşin sosyal medyada geçirdiği sürenin yanında bu esnada hangi faaliyette bulunduğu da önem taşımaktadır. Örneğin bir Yargıtay kararında da görüldüğü üzere eşin, boşanmış olduğu eski eşinin sosyal medya ortamında sürekli takip edilerek kıskançlık çıkarılması ve bu yolla huzurun bozulması ve eşin sürekli boşanmakla tehdit edilmesi durumu gibi durumlar evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali ve evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olabilecektir⁸⁴. Eşe karşı gereksiz kıskançlık göstermek veya saygı ve sevgi hislerini köreltecek davranışlarda bulunmak evlilikteki manevi birliği yok edebilen davranışlar olarak görülmektedir⁸⁵. Eşlerden birinin sosyal paylaşım sitesinde eşini ve ailesini küçük düşürücü, rencide edici paylaşımda bulunması ise eşe karşı uygulanan sosyal şiddet anlamına gelmekte ve Yargıtay tarafından da bir boşanma sebebi olarak görülmektedir⁸⁶.

3. Karşılıklı Yardım ve Dayanışma Yükümlülüğünün İhlali

Aşırı internet ve sosyal medya kullanımı bireyselleşmeyi giderek yaygınlaştırmakta bu durumda ailedeki duygusal ilişkilerin yara almasına neden olarak, bencilliğin ve çıkarıcılığın ailede ve toplumsal yaşamda kök salmasına hizmet edebilmektedir⁸⁷. Bu durum aynı zamanda eşlerin TMK 185/3'te düzenlenen yardım yükümlülüğünü ihlalini de gündeme getirebilmektedir. TMK 185/3'te düzenlenen yardım yükümlülüğü sadece maddi anlamda değil manevi anlamda da yardımı içerip, eşlerin fiziksel ve ruhsal durumları çerçevesinde kendilerinden beklenebilecek ölçüde birbirlerine yardımda bulunmaları gerektiğini ifade eder⁸⁸. Yardım ve dayanışma yükümlülüğü sadakat yükümlülüğüne oldukça yakın bir yükümlülük olup onun eylemli, aktif bir görünüşü olarak da ifade edilmektedir⁸⁹. Eşler birbirinin maddi ve manevi desteğine güvenebilmeli, hastalık, ekonomik sıkıntı vb. daha ağırlıklı yardım

⁸⁴ Y. 2. HD., 06.04.2016 T., 2015/15347 E., 2016/6980 K. sayılı kararı için bkz. ERDEM/ULUSLU/DUMANCI, s. 5-6; YILDIZ, s.99.

⁸⁵ ÖZTAN, s.683.

⁸⁶ YILDIZ, s.99; Y. 2.HD., 10.10.2012 T., 2012/4759 E., 2012/24235 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, 867.

⁸⁷ YILDIRIM, s.1242.

⁸⁸ AKINTÜRK/ATEŞ, s.114; ÖZTAN, s.200; KILIÇOĞLU, s.110; AYAN, s.50-51; ÜNLÜTEPE, s.289.

⁸⁹ ÖZTAN, s.201; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.164.

gerektiren durumlarda da maddi ve manevi yardıma hazır olmalıdırlar⁹⁰. TMK 186/2 maddesinde düzenlenen eşlerin evlilik birliğini beraberce yöneteceklerine ilişkin hüküm de karşılıklı yardım ve dayanışma yükümlülüğü ile bağlantılıdır. Eşler bir arada buldukları zamanı nasıl değerlendireceklerine, birliğe ilişkin karar alma ve uygulama faaliyetlerine ve birliğin yönetimine birlikte karar vermelidir. Bu çerçevede bir arada buldukları zamanı sürekli sosyal paylaşım sitelerinde geçiren eş ya da eşler hem yardım yükümlülüğünü hem de bununla bağlantılı olarak birliğin yönetimi beraberce gerçekleştirme yükümlülüğünü ihlal edebileceklerdir.

4. Çocukların Bakımı, Gözetimi, Eğitimi Yükümlülüğünün İhlali

Sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirme nedeniyle ihlal edilebilecek önemli yükümlülüklerden biri de çocuklarla ilgilidir. MK 185/2. maddesi çocuklar konusunda da eşlere bazı yükümlülükler getirmektedir. Eşler öz ya da üvey olduklarını ayırt etmeksizin evlilik birliğinin içinde yaşayan çocuklarına imkânları ölçüsünde bakmak, gözetmek, eğitmek, fiziki ve manevi gelişimleri için gerekli emek ve çabayı göstermekle yükümlüdür⁹¹. Çocuklar doğal olarak ana babalarının kendileriyle gereğince ve yeterince ilgilenmeleri hakkına sahiptir⁹². Çocukların eğitimi sadece okulda görülen eğitim olmayıp anne babanın bizzat çocuğa kendi verdikleri her tür eğitimi de kapsamaktadır⁹³. Eşlerden birinin ya da her ikisinin çocuklara karşı ilgisizliği, çocukların bakımını ihmal etmesi kusurlu bir davranış olup, evlilik birliğini sarsan nedenler arasında sayılmaktadır⁹⁴. Sosyal medyada ya da sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçiren bir anne ya da babanın çocuklar üzerindeki

⁹⁰ AKINTÜRK/ATEŞ, s.114; ÖZTAN, s.203; DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.164; KILIÇOĞLU, s.110; AYAN, s.50; ÜNLÜTEPE, s.289 vd..

⁹¹ AKINTÜRK/ATEŞ, s.114; ÖZTAN, s.203,204; KILIÇOĞLU, s.162 vd.; AYAN, s.48,49; İPEK, s.62; ÜNLÜTEPE, s.314; üvey çocuğu bakımsız bırakmanın, TMK. 338/1 maddesinde düzenlenen üvey çocuğuna özen gösterme yükümlülüğünü ihlal etmek anlamına geldiği ve bir boşanma sebebi olabileceğine ilişkin Y. 2.HD., 31.03.2011 T., 2010/5208 E., 2011/5736 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN (Aile), s.238.

⁹² KILIÇOĞLU, s.162.

⁹³ KILIÇOĞLU, s.162.

⁹⁴ ÖZTAN, s.685; KILIÇOĞLU, s.161; ÜNLÜTEPE, s.314.

bakım, eğitim ve gözetim yükümlülüğünü ihmal etmesi olası bir durum olduğu gibi, kuvvetli alışkanlık düzeyinde bir sosyal paylaşım sitesi kullanıcısı çocuklarına ayırması gereken zamanı burada geçirerek diğer eşin omuzlarına aşırı yük binmesine de sebep olabilecektir. Eşlerin çocuklara olan ilgisizliği duygusal şiddet kapsamında değerlendirilmekte ve bu nedenle evlilik birliğinin sarsılmasına neden olabileceği dile getirilmektedir⁹⁵. Yargıtay'ın eşlerin her ikisinin de çocuklara ilişkin yükümlülüklerini ihlal ettiği bir olaya ilişkin kararında, davacı kadının sürekli internette vakit geçirerek, davacı erkeğin ise evlilik birliğine ilişkin görevlerini yerine getirmeyerek çocuklarla ilgilenmediği ve bu durumun evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına, ortak hayatın sürdürülmesine imkân vermeyecek ölçüde geçimsizliğe yol açacağı dile getirilmektedir⁹⁶. Şüphesiz evlilik birliğinin devamının çocuklar üzerinde ciddi olumsuz etki doğurduğu açıkça görülen durumlarda, boşanma kararı verilmesi uygun olacaktır⁹⁷.

B. Sosyal Paylaşım Siteleri Yoluyla Evlilik Birliğinden Doğan Yükümlülüklerin İhlalinin Zamanı ve İhlale Karşı Alınabilecek Geçici Tedbirler

Sosyal paylaşım siteleri yoluyla evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlalinin ne zaman gerçekleşmesi gerektiği, evlilik öncesinde veya boşanma davası açıldıktan sonra yaşanan ihlallerin karara etkisi ile bu tür bir ihlalde evlilik birliğinin sarsılması sebebine dayalı boşanma davası açmanın dışında hangi tedbirlerin alınabileceği hususları da konunun daha iyi anlaşılması bakımından üzerinde durulması gereken hususlardır.

⁹⁵ GENÇCAN, s.723.

⁹⁶ "...davacı kadının birlik görevlerini yerine getirmediği, çocuklarla ilgilenmediği, sürekli internette vakit harcadığı, davalı erkeğin ise eşine hakaret ettiği, birlik görevlerini yerine getirmediği, çocuklarla ilgilenmediği anlaşılmaktadır. Bu hâlde taraflar arasında ortak hayatı temelinden sarsacak derecede ve birliğin devamına imkân vermeyecek nitelikte bir geçimsizlik mevcut ve sabittir..." Y. 2.HD., 08.11.2016 T., 2015/20998 E, 2016/14480 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.723.

⁹⁷ ÜNLÜTEPE, s.338.

1. İhlalin Gerçekleşmesi Gereken Zaman

Doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte evlilik birliğinin temelinden sarsılması nedeniyle boşanmada geçimsizlik asıl olarak evlenme sonrası meydana gelen olaylardan kaynaklanmalı, evlilik öncesi olaylar temelinden sarsılmaya neden olmadığı ya da olamayacağı durumda dikkate alınmamalıdır⁹⁸. Yargıtay uygulaması evlilik öncesi olayların evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle hükme esas alınmayacağı yönündedir⁹⁹. Dolayısıyla eşin sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirme olgusunun ya da genel olarak sosyal medya aracılığıyla evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri ihlalinin, evlilik birliğinin kurulmasından sonra gerçekleşmesi gerekecektir. Evlilik öncesi dönemde başlayan eylemlerin evlilik birliği kurulduktan sonra devam ettirilmesi ve bu şekilde evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali yoluyla evlilik birliğinin temelinden sarsılması mümkün olmakla birlikte¹⁰⁰ bu eylemlerin davacı eş tarafından bilindiği hâlde evlendiği durumlarda evlilik birliğinin devamının beklenilmezliği koşulunun tespiti ve eşin göstermesi gereken sabır bakımından daha farklı bir ölçüt belirleneceği ifade edilmektedir¹⁰¹. Ancak somut olay bakımından bu durumun etkisinin olmayacağı durumların da söz konusu olacağı, eşin evlilik birliği içinde yaşamadıktan sonra öngöremeyeceği, kavrayamayacağı ya da etkili olacağını tahmin edemeyeceği hususların da olduğu göz ardı edilmemelidir. Örneğin evlilik öncesi sosyal medyada güven sarsıcı davranışları olan ve nişanlanınca ya da evlenince sosyal medya hesapla-

⁹⁸ İPEK, s.39; ÜNLÜTEPE, s.218-219,338-339; HEKİM, s.1015; evlilik öncesinde eşlerin niteliklerine ve beklentilerine yönelik eksikliklerin evliliğin iptaline yol açabileceği, gerekli koşullar bulunmadığında ya da hak düşürücü süre geçirilip evliliğin iptali istenemeyen durumlarda, evlenme süresince devam eden sebepler için TMK 166/1 gereğince boşanmanın gündeme gelebileceği görüşü için bkz. KILIÇOĞLU, s.109; evlilik birliğini sarsan sebeplerin evlenme öncesine ilişkin olup olmadığının önem taşımadığı, bu sebeplerin boşanma davasının açıldığı sırada mevcut olmasının önemli olduğu görüşü için bkz. ÖZTAN, s.680; kural olarak evlenmeden sonra ve boşanma davasında önceki olaylara dayanarak boşanma kararı verilmesi istenebileceği görüşü için bkz. GENÇCAN, s.658.

⁹⁹ GENÇCAN, s.656 vd.; Y. 2. HD., 04.11.2004 T., 11681 E., 13078 K. sayılı kararı ve bu yöndeki diğer kararlar için bkz. GENÇCAN, s.656 vd..

¹⁰⁰ İPEK, s.39.

¹⁰¹ ÜNLÜTEPE, s.339.

rını kapatan bir eş bu alışkanlığına geri döndüğünde diğer eşe bu hususu bildiği için sadakatsizliğe daha çok sabır göstermesi gerektiği veya durumun daha katlanılabilir olduğu söylenemez. Nişanlılık döneminde, nişanlılıktan doğan yükümlülükler bakımından konunun ayrıca değerlendirilmesi mümkün olup, bu husus ayrı bir çalışmaya konu olabilir¹⁰².

Boşanma davası açıldıktan sonra sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirerek ya da bu sitelerde paylaşımlarda bulunarak sadakat yükümlülüğü ya da evlilik birliğinden doğan diğer yükümlülüklerin ihlalinin boşanma davasına esas alınıp alınamayacağı ise diğer bir sorundur. Doktrinde ve Yargıtay kararlarında bir birlik olmamakla birlikte bu tip davranışlarda bulunmanın boşanma davası açılmadan önce gerçekleşmesi gerektiği kabul edilebilir¹⁰³. Yargıtay'ın boşanma davası açıldıktan sonraki olayları hükme esas aldığı kararlar çoğunlukla sadakat yükümlülüğünün ihlaline ilişkin olup, sadakat yükümlülüğünün evlilik birliği devam ettiği sürece söz konusu olacağı gerekçesine, boşanma davası açılmakla ayrı yaşama hakkının elde edilmiş olmasının da sadakat yükümünü kaldırmayacağı görüşüne dayanmaktadır¹⁰⁴. Ancak hem başka boşanma sebepleri yönünden hem de sadakat yükümlülüğünün ihlaline ilişkin olduğu hâlde aksi yönde verdiği kararları da vardır¹⁰⁵. Örneğin Yargıtay bir kararında boşanma davası açıldıktan sonra Facebook üzerinden başka erkeklerle görüşüp buluşan davacı eşin yerel mahkeme tarafından ağır kusurlu bulunduğu durumda, her davanın

¹⁰² Nişanlılık dönemindeki olaylara dayanarak boşanma kararı verilemeyeceği yönünde y. 2. HD., 22.12.2014 T., 2014/15049 E., 2014/26383 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.657.

¹⁰³ Hâkimin boşanma davasının açıldığı tarihe kadar gerçekleşen olaylara göre karar vereceği, dava açıldıktan sonra gerçekleşen olayların davaya etki etmeyeceği görüşü için bkz. ÖZTAN, s.680; aynı görüşte ANIL, s.145; ÜNLÜTEPE, s.224.

¹⁰⁴ YHGK 13.07.2011, 2011/2-403 E., 2011/509 K. sayılı kararı için bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 23.11.2021); aynı yönde YHGK., 22.12.2010 T., 2-636 E., 680 K. sayılı kararı için bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 23.11.2021).

¹⁰⁵ Sadakat yükümlülüğü ile ilgili Y. 2. HD., 22.06.2015 T., 2014/28212 E., 2015/13216 K. sayılı kararı ve diğer konulardaki kararlar için bkz. GENÇCAN, s.659 vd.; sadakat yükümlülüğü ile ilgili Y. 2. HD., 11.05.2015 T., 2014/20330 E., 2015/9692 K. sayılı kararı bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 04.12.2021; YHGK 05.04.1995 T., 2-68 E., 275 K. sayılı kararı için bkz. <https://khyk.kazancihukuk.com/> (Erişim Tarihi: 04.12.2021).

açıldığı tarihteki şartlara tabi olduğunu, boşanma davası açıldıktan sonra meydana gelen olayların ancak yeni bir davanın konusu olacağını dile getirmiştir¹⁰⁶. Bu hususta ayrıca belirtmek gerekir ki taraflarca ileri sürülmeyen olayların hâkim tarafından dikkate alınmaması, dilekçeler teatisi aşamasında belirtilmeyen olayların boşanma sebebi olarak değerlendirilmemesi gerekir¹⁰⁷. Özellikle çalışmamız bakımından sadakat yükümlülüğünün ihlali dışında diğer yükümlülükler bakımından sosyal paylaşım sitelerinde zaman geçirmenin süreklilik kazanması olgusu boşanma davası öncesinde gerçekleşeceği için, dava açılmadan önce evlilik birliğinin temelinden sarsılmış olduğu görülür. Boşanma davasının açılmasından sonra sosyal paylaşım sitelerinde gerçekleştirilen eylemlerin ise gerekli şartları taşıdığı durumlarda yeni bir boşanma davasının konusu olabileceği görüşündeyiz.

2. İhlale Karşı Alınabilecek Geçici Tedbirler

TMK 195. maddesi evlilik birliğinden kaynaklanan yükümlülüklerin ihlali ya da evlilik birliği ile ilgili önemli olan herhangi bir konuda uyuşmazlık çıkması halinde eşlerin birlikte veya ferdi olarak hâkim müdahalesini isteyebilmesinin mümkün olduğunu düzenlemektedir. Bu tür bir başvuru halinde hâkimin yükümlülüğünü yerine getirmeyen eş uyarması, uzlaştırma faaliyetinde bulunması ya da eşlerin birlikte rıza göstermeleri halinde uzman yardımından yararlanılmasına karar vermesi mümkündür. TMK 185. maddesinde yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmesi her eş tarafından talep edilebilecek, ancak bu konuda eşlerin birbirlerini zorlamaları söz konusu olamayacaktır¹⁰⁸. Yükümlülükleri yerine getirmeyen eş için TMK 195. maddesi gereğince hâkimden uyarıda bulunmasını ya da gerekli tedbirler almasını istemek mümkün olmakla birlikte bu tedbirler geçici niteliktedir ve çözüm getirmemesi halinde artık açılacak boşanma davasında yükümlülüklerin yerine geti-

¹⁰⁶ Y. 2. HD., 16.06.2016 T., 2016/10424 E., 2016/12629 K. sayılı kararı için bkz. ERDEM/ULUSLU/DUMANCI, s. 3-4; aynı yönde Y. 2.HD., 04.04.2017 T., 2016/9585 E., 2017/3789 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.661.

¹⁰⁷ ÜNLÜTEPE, s.223-224; HEKİM, s.1015; Y. 2. HD., 27.09.2016 T., 1271 E., 13202 K. sayılı kararı için bkz. HEKİM, s.1015, dn.52.

¹⁰⁸ ÖZTAN, s.191.

rilmediği hususu hâkim tarafından göz önünde bulundurulacaktır¹⁰⁹. Hâkimin aile içi şiddet, kadına karşı şiddet, hayata kast, pek kötü veya onur kırıcı davranış gibi belli haller dışında 4787 sayılı Aile Mahkemele-
rinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 6. ve 7. maddelerinde düzenlenen tedbirlere başvurması, tarafların ileri sürdü-
ğü sorunları işin esasına girmeden sulh teşebbüsü ile çözmeye çalışarak, karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün korunmasına ve evlilik birliğinin devamının sağlanmasına bir tür arabuluculuk yapması gerekir¹¹⁰.

III. SOSYAL PAYLAŞIM SİTELERİNDE SÜREKLİ ZAMAN GEÇİRMENİN EVLİLİK BİRLİĞİNE VE EVLİLİK BİRLİĞİNİN SARSILMASI NEDENİYLE BOŞANMA KARARINA ETKİLERİ

A. Sosyal Paylaşım Sitelerinde Sürekli Zaman Geçirme Olgusu ve Sonuçları

Evlilik birliğinde eşlerin huzursuzluk yaşamalarına ve boşanmalarına neden olabilecek önemli bir unsur, sosyal medya için harcanan sürenin artması ve bunun doğuracağı sonuçlardır¹¹¹. TÜİK 2021 verilerine göre ülkemizde son üç ay içinde bireylerin interneti kullanma amaçlarında %73,8 oranında sosyal medya kullanımı (Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat vb.) üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme veya fotoğraf vb. içerik paylaşma) gelmektedir¹¹². Türkiye'de günlük ortalama internet kullanım süresinin 2021 yılı için 7 saat 57 dakika, sosyal medya kullanım oranının %70,8 ve sosyal medyada geçirilen ortalama sürenin 2 saat 57 dakika olduğu göz önünde bulundurulduğunda¹¹³ eşler arasında evlilik birliğine ayrılması gereken zaman konusunda sorunlar yaşanabileceği açıktır. Sosyal medyada zaman geçirmenin süreklilik kazandığının tespiti için günlük sosyal medya kullanım süresi, cep telefonu ekran

¹⁰⁹ ÖZTAN, s.191; KILIÇOĞLU, s.110.

¹¹⁰ ÖZTAN, s.718; hâkimin esasa girmeden önce sulh teşebbüsünde bulunmamış olmasının kararın sakat olması sonucunu doğurmayacağına ilişkin bkz. DURAL/ÖĞÜZ/GÜMÜŞ, s.132.

¹¹¹ KALAMAN/ÇELİK, s.429

¹¹² [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-\(ICT\)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-(ICT)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2021-37437) (Erişim Tarihi: 20.12.2021).

¹¹³ <https://recodigital.com/dijital-2021-raporunda-turkiye-ve-dunyada-internet-ve-sosyal-medya-kullanimi-karsilastirmasi-ocak-2021/> (Erişim Tarihi; 20.12.2021).

süresi gibi somut kriterlere bakılabileceği gibi yapılan görüntülü sesli yazılı paylaşımların süreleri de göz önünde tutulabilir. Asıl dikkate alınacak husus eşine ve çocuklara ayrılması beklenen sürenin çoğunun sosyal medyada geçirilmesi ve bunun evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlaline yol açmasıdır. İnternet ortamında bu derece uzun süre geçirmenin evlilik birliğini sarsabilen sosyal ve psikolojik sonuçları da bu noktada oldukça önemli olup ayrı bir başlık altında incelenmesi gerekmektedir.

1. Evlilik Birliğini Etkileyebilecek Sosyal Ve Psikolojik Sonuçlar

Günümüzde yapılan bazı sosyolojik ve psikolojik kökenli çalışmalarda eşlerin aynı evde yaşamalarına rağmen zamanlarını daha çok sosyal medya ağları üzerinden geçirerek yalnızlaşmakta olduğu ve birbirleriyle çok az bağlantı ve iletişim halinde olan eşlerin ya da diğer aile bireylerinin sayısının giderek artmakta olduğu ifade edilmektedir¹¹⁴. Aile içinde bilgisayar vb. cihazlarla ya da çok daha kolay bir biçimde cep telefonu ile sosyal medyaya bağlanarak uzun süre vakit geçirmek doğal olarak ailenin diğer üyelerini ihmal etmeye sebep olmakta, bu davranış sebebiyle her şeyden önce aile bireyleri kendilerini önemsiz hissedebilmektedir¹¹⁵.

Aşırı internet ve sosyal medya kullanımı sebebiyle meydana gelen sosyal sonuçlardan bazıları sosyal izolasyon¹¹⁶, yalnızlaşma, aile üleriyle kavga veya temasın koparılması, ev işlerini görme vb. gündelik işlerin ihmali, maddi sıkıntı ve buna benzer durumlardır¹¹⁷. Aşırı kulla-

¹¹⁴ YILDIRIM, s.1238-1239; KALAMAN/ÇELİK, s.429; ancak sınırlı da olsa yapılan bazı bilimsel çalışmalarda boşanmış olanların evli olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bir şekilde sosyal medya bağımlısı olduğu, katılımcıların medeni durumlarına göre bekar katılımcıların, evli olanlara göre daha çok Facebook bağımlılığının olduğu yönünde bkz. SAĞAR, s.39.

¹¹⁵ ÖZDEMİR, s.2.

¹¹⁶ Depresyonla birlikte sosyal izolasyon riski olduğuna ilişkin bkz. O'KEEFFE Gwenn Schurgin/ CLARKE-PEARSON, Kathleen/Council on Communications and Media, "The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families", Pediatrics, 2011, s.802.

¹¹⁷ FEİNDEL, Holger, İnternet Bağımlılığı-Bağımlılar ve Aileleri İçin El Kitabı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019, s.22-23; KALAMAN/ÇELİK, s.429 vd..

nının psikolojik sonuçları ise depresyon, korku, değersizlik ve çaresizlik duygusu, artan sosyal güvensizlik ve olgunlaşamama şeklinde ifade edilmektedir¹¹⁸. Aşırı kullanıma rağmen günlük işlerin ve yükümlülüklerin sürdürülmesine çalışılsa da bir süre sonra bunu başarmak mümkün olmayabilir¹¹⁹.

2. Sürekli Zaman Geçirme Olgusunda Cinsiyetin Rolü

Kullanım süresine ilişkin hususlar dikkate alınırken eşlerin cinsiyetinin ne olduğuna bağlı olarak farklı çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2016 yılında bireylerin hane halkı ve aile bakımına harcadıkları zamana ilişkin verileri¹²⁰ oldukça dikkat çekicidir. Buna göre kişiler günlük ortalama 2 saat 45 dakikalarını hane halkı ve aile bakımına harcamakta ancak erkeklerin bu faaliyet için harcadıkları süre 53 dakika iken kadınlar için 4 saat 35 dakikayı bulmaktadır. Çalışan erkekler günlük ortalama 46 dakika, çalışan kadınlarsa günlük ortalama 3 saat 31 dakika süreyi ailelerine zaman ayırmaktadır. Çalışmayan erkekler ailelerine günlük ortalama 1 saat 7 dakika ayırırken çalışmayan kadınlar 4 saat 59 dakika ayırmaktadır. Aileye ayrılan bu sürenin %14,5'i çocuk bakımına ayrılan süredir. Görüldüğü üzere ailesine harcadığı ortalama süre oldukça az olan erkeklerin bu süreyi sosyal paylaşım sitelerinde ya da diğer sosyal medya platformlarında geçirmeleri evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali bakımından ciddi sonuçlar doğurabilecektir. Çocuklarıyla akşam ilgilenmesi gereken yarım saatlik süreyi sürekli olarak sosyal medyada geçiren babanın bu faaliyeti evlilik birliğinden doğan yükümlülüğün ciddi manada ihlali olarak görülebilecek ve evlilik birliğinin sarsılmasına zemin hazırlayacaktır.

¹¹⁸ FEİNDEL, s.25; araştırmacılar tarafından "Facebook depresyonu" olarak adlandırılan bir olgunun, ergenlik çağındaki gençlerin bu platformda uzun zaman harcadıklarında gelişen depresyon olarak ifade edildiği yönünde bkz. O'KEEFFE/CLARKE-PEARSON/Council on Communications and Media, s.802.

¹¹⁹ FEİNDEL, s.21.

¹²⁰ Bkz. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2016-24646> (Erişim Tarihi: 19.12.2021).

3- Sürekli Zaman Geçirme Olgusunun Duygusal, Sosyal, Cinsel Şiddete Yönelik Sonuçları

Zamanının çoğunu sosyal medyada ya da internette geçiren ve paylaşımlarda bulunan kişi aynı zamanda eşine farklı türlerde şiddet uygulayabilmektedir. Örneğin evlilik birliğinin gerekleri konusunda dışlayıcı davranışlarda bulunduğu eşine duygusal şiddet uygulamaktadır¹²¹. Bunun yanında davranışının sıklıkla cinsel ve sosyal şiddet anlamına geldiğine de rastlanabilmektedir¹²². Eşine ve çocuklarına ayırması gereken zamanının çoğunu bilgisayar ya da telefon başında sosyal paylaşım sitelerine girerek, sanal oyun dünyalarında ya da şans oyunlarında geçiren bir eş, aynı zamanda eşini sosyal ortamlarda ve özel günlerinde yalnız bırakıyorsa eşine sosyal şiddet uyguladığı kabul edilebilir¹²³. Nitekim Yargıtay da eşine karşı ilgisiz olmayı ve eşini devamlı olarak özel günlerinde ve sosyal ortamlarda yalnız bırakmayı, evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebi olarak görmektedir¹²⁴. Tüm bunların farkında olmaması bu davranışının bir boşanma sebebi teşkil etmesine engel olmaz. Zamanının çoğunu sosyal medyada geçiren bir kimsenin davranışlarının farkında olması ya da gerçek dünya ile sanal dünyayı ayırt etmesi güçleşebilir. Gerçek hayattaki aile içi ilişkiler, arkadaşlar arası, komşular arası vb ilişkiler sosyal medya yoluyla sanal gerçekliğe aktarılarak oradan devam ettirilmeye çalışılabilir¹²⁵ ve bu durum hastalıklı ilişkilerin doğmasına yol açabilir. Nitekim Almanya Neunkirchen’de yirmi yıldan uzun süredir bilgisayar ve internet bağımlılarını¹²⁶ tedavi eden FEİNDEL¹²⁷, internet bağımlılarında gerçeklikle sanallık

¹²¹ GENÇCAN, s.745.

¹²² Cinsel şiddete ilişkin Y. 2.HD., 04.12.2014 T., 2014/13766 E., 2014/24718 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.807.

¹²³ Eşi sürekli sosyal ortamlarda yalnız bırakmanın, faaliyetler konusunda sosyal şiddete yönelik bir davranış olduğuna ilişkin bkz. GENÇCAN, s.869.

¹²⁴ Y. 2. HD., 04.11.2016 T., 2015/20218 E., 2016/13513 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.869.

¹²⁵ KALAMAN/ÇELİK, s.427.

¹²⁶ İnternet bağımlılığının özellikleri ve tanı ölçütlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. ÖZDEMİR, s.18 vd..

¹²⁷ FEİNDEL, s.26.

arasında hastalıklı ayırım yapma gibi bir sonucun görülebildiğini ifade etmektedir.

Yerel mahkemenin eşlerden birinin internete ve Facebook adlı sosyal paylaşım sitesine sıklıkla girmesini kusur olarak görmediği, bu durumun Almanya'da yaşayan kadın için normal olduğu kanaatine ulaştığı, davalıya yüklenebilecek ve davacı için boşanmayı haklı gösterecek herhangi bir kusurlu hareketin kanıtlanamadığı gerekçesiyle davayı reddettiği bir davada Yargıtay'ın vermiş olduğu karar büyük önem taşımaktadır¹²⁸. Yargıtay kararından anlaşıldığına göre bu davada davalı hem mobil telefonundan hem bilgisayardan sürekli internete girmekte, sürekli Facebook adlı sosyal paylaşım sitesini kullanmakta, kuşku duyulmasına yol açabilecek tutum ve davranışlarda bulunmaktadır. Yargıtay bu kararında eşlerin birlikte yaşamakla ve birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamakla yükümlü olduklarından bahsedip eşin birlikte yaşamaktan kaçınmasının ve zamanının çoğunu sosyal paylaşım sitesi ve internette geçirmesinin evlilik birliğinin mutluluğunu sağlama konusunda TMK 185/2 maddesinde yer alan özen yükümlülüğüne aykırı olduğunu ve diğer taraf için ortak hayatı çekilmez kılacağını dile getirmiştir. Yargıtay bu durumda ortak hayatın temelinden sarsacak ve birliğin devamına imkân bırakmayacak nitelikte bir geçimsizliğin mevcut ve sabit olduğunu belirterek yerel Mahkemenin kararını bozmuştur. Şu hâlde kişisel sebepler ya da yaşanan yerin özellikleri ya da eşlerin eğitim durumları sosyal medyada aşırı zaman geçirmenin bir bahanesi olarak ileri sürülse bile evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlaline yol açacak ölçüde sürekli kullanım, eşe farklı türlerde şiddet uygulanması anlamına gelebilecek ve ortak hayatın devamını çekilmez hale getirecek bir biçimde evlilik birliğini temelinden sarsabilecektir.

4- Sosyal Paylaşım Sitelerinde Sürekli Zaman Geçirme Olgusunun Hâkim Tarafından Değerlendirilmesi

Sürekli sosyal medyada zaman geçirme olgusunun somut olaydaki sonuçları hâkim tarafından dikkatle değerlendirilmelidir. Aynı olgu

¹²⁸ Y 2. HD., 11.03.2015 T., 2014/19849 E., 2015/4186 K. sayılı kararı için bkz. ERDEM/ULUSLU/DUMANCI, s. 14-15; GENÇCAN, s.745-746; GENÇCAN (Aile), s.227-228; ÜNLÜTEPE, s.253, dn. 1049; YILDIZ, s.102.

her evlilikte aynı sonuçları doğurmayabilecektir. Bazı durumlarda eşin sosyal medyada güven sarsıcı davranış niteliğinde hiçbir faaliyeti ya da paylaşımı olmadığı hâlde salt eşe ve çocuklara ayrılması gereken zamanın sosyal paylaşım sitelerinde geçirilmesi sebebiyle eşin ilgisizliği ve duyarsızlığı duygusal bir şiddete dönüşüp, diğer eş için evlilik birliğinin devamını çekilmez hale getirebilir¹²⁹. Bazı durumlarda eş sosyal medyayı ya da interneti diğer eşin kusurlu davranışlarından ya da evlilik içindeki sorumluluklarından bir kaçış yolu ya da bunlara yönelik bir tepki olarak görse de bu durum somut olarak diğer eşe uygulanan duygusal şiddetin varlığını değiştirmeyecek, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına ilişkin değerlendirmenin yapılmasına engel olmayacaktır.

Hâkim somut olayları incelemeksizin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlal edilip edilmediğini anlayamayacağı için, somut olayda evlilik birliğini korumak ve kurtarmak adına gerekli fedakârlıkların gösterilip gösterilmediği gibi önemli hususlar ancak eşler arasındaki kişisel ilişkilerin incelenmesiyle ve eşlerin karakterlerinin, dünya görüşlerinin sosyal konumlarının ve hayat alışkanlıklarının dikkate alınmasıyla mümkün olacaktır¹³⁰. GENÇCAN'ın yaptığı benzetmede olduğu gibi evlilik birliğinin temelinden sarsılmasını depresyonun şiddetine, çekilmezlik koşulunu ise evin dayanıklılığına benzetirsek bazı evlilikler zaten başka birçok sebepten dolayı zayıfladığından küçük şiddetle bir deprem dahi çökmelerine sebep olabilecektir¹³¹. Yazar, Yargıtay uygulamasındaki takdir farklılıklarının da depresyonun ölçüsü ve evin dayanıklılığının her evlilikte farklı olmasından kaynaklandığını belirtmektedir¹³². Yani eşler arasında cereyan eden evlilik birliğini sarsan hadiseler ile bunların evlilik birliğini çekilmez hale getirme kabiliyetlerinin, somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmesi gerekir. Bazı durumlarda depresyonun şiddeti pek çok evliliği temelinden sarsabilecek bir hale bürünebilir. Örneğin eşin diğer bağımlılıklarıyla beraber yoğun sosyal medya kullanımı birleşerek sağlam temellere dayandığı düşünülen evlilikleri bile çökertebilir ve çocuklar açısından da evlilik birliğinin devamında bir

¹²⁹ YILDIZ, s.102.

¹³⁰ ÖZTAN, s.687; ÜNLÜTEPE, s.211,319-320.

¹³¹ GENÇCAN, s.567; aynı yönde bkz. İPEK, s.38; ÜNLÜTEPE, s.212.

¹³² GENÇCAN, s.567.

fayda kalmamasına yol açabilir. Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlal edildiğinin tespitinde yoğun sosyal medya kullanımı objektif anlamda benzer durumlardaki her eş açısından aynı sonuçları doğurabilecek nitelikte olsa dahi somut olaydaki görünümü ve sonuçları farklı olabilir. Hâkim somut olayda eşin bu konudaki kişisel algısı, taşıdığı karakter yapısı ve yetiştirme tarzı gibi sübjektif durumlara dikkat ederek, her evlilik açısından sarsılma olgusunun farklı eşlerde gerçekleşebileceğini öngörmeli, bu konuda objektif değerlendirmenin her zaman doğru sonuca ulaştırmayacağı hususunu göz önünde bulundurmalıdır. Nitekim bazı evliliklerde uzun sosyal medya kullanım sürelerine eşin bir şekilde tolerans göstermesi ve bu durumun evlilik birliğini sarsmaması söz konusu olabileceği gibi, daha az kullanım süresinin ciddi sarsılmaya yol açabileceği evlilikler de söz konusu olabilir.

Hâkim tarafından somut olayda değerlendirilmesi gereken bir diğer husus eşlerin internet aracılığıyla kumar ya da sosyal medyada içerik paylaşımı yoluyla sürdürdüğü müstehcen uygunsuz yayın vb. bağımlılıklarının tek başlarına evlilik birliğini temelinden sarsabileceği hususudur. Nitekim Yargıtay da cinsel içerikli uygunsuz görüntü paylaşımını¹³³ ve cinsel içerikli uygunsuz internet sitelerine girmeyi boşanmaya neden olabilecek olaylar arasında değerlendirmektedir¹³⁴. Hiç şüphesiz eşlerin şiddetli anlaşmazlık ve çatışmalardan kaçmak için internete yönelmiş olabileceği, zamanla bu yolla önü alınamaz bir alışkanlığın doğmuş olabileceği¹³⁵ de somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmelidir.

B. Şiddetli Alışkanlık Veya Bağımlılık Olarak Değerlendirildiğinde Sosyal Medya Kullanımının Evlilik Birliğine ve Boşanma Kararına Etkileri

Eşlerden birinin alkol, kumar, uyuşturucu ve benzeri bağımlılıkları, her türlü olumsuz alışkanlıkları, diğer eşi rahatsız eden davranışları, evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini aksatacak ölçüde şans oyun-

¹³³ Y. 2.HD., 13.02.2018 T., 2016/11231 E., 2018/1819 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.802.

¹³⁴ Y. 2.HD., 11.12.2012 T., 2012/10223 E., 2012/29954 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.802.

¹³⁵ YILDIRIM, s.1245; ÖZDEMİR, s.2.

larına aşırı düşkünlüğü veya aşırı derecede kahvehane alışkanlığının olması, evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına neden olabilmektedir¹³⁶. Yargıtay şans oyunlarına ve hobilere aşırı düşkünlüğün evlilik birliğinden doğan görevleri yerine getiremeyecek ölçüde olmasını¹³⁷ ya da sürekli kumar oynayarak evin ihtiyaçları ile ilgilenmemeyi boşanmaya neden olabilecek olaylar olarak değerlendirmektedir¹³⁸. Yargıtay'ın evlilik birliğine ilişkin görevleri aksatacak derecede kahvehaneye gitme alışkanlığını boşanma sebebi olarak kabul ettiği kararından da yola çıkılarak aynı ölçüde sosyal paylaşım sitesi kullanımının da bu sonucu doğurabileceği açıktır¹³⁹.

Sosyal paylaşım sitelerinde zaman geçirmenin şiddetli alışkanlık ya da bağımlılık düzeyinde süreklilik kazanması evlilik birliğini maddi, manevi ya da ekonomik yönlerden sarsabilecek bir durumdur. Bu durum eşin diğer eşe karşı ilgisizliğine, sevgisizliğine ve saygısız davranışlarda bulunmasına yol açabileceği gibi, sadakat yükümlülüğünü ihlal edecek davranışlara da zemin hazırlayabilir¹⁴⁰. Sosyal paylaşım sitesinde geçirilen zaman evlilik birliğini ekonomik yönden de sarsabilecek niteliktedir. Nitekim bu siteler vasıtasıyla eşin alışveriş bağımlılığının tetiklenmesi ve ev ekonomisini zarara uğratabilecek ölçüde gereksiz alışverişler yapması mümkündür. Sosyal paylaşım sitelerinin, sosyal medyanın diğer araçlarının ya da internetin aşırı kullanımı bir bağımlılık olarak değerlendirildiğinde başka olgularla birleşmeden de evlilik birliğinin sarsılmasına neden olabilecek mahiyette olduğu görülecektir. Zira başka bir olgu bulunmasa dahi bir bağımlılık halinin doğurduğu sonuçlar evlilik birliğinin objektif olarak sarsılmasına sebep olabilecek niteliktedir¹⁴¹.

¹³⁶ GENÇCAN, s.851; ÖZTAN, s.684-685; ÜNLÜTEPE, s.312-313; HEKİM, s.1022.

¹³⁷ Y. 2. HD., 14.11.2011 T., 2010/17676 E., 2011/18475 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.851; GENÇCAN (Aile), s.300.

¹³⁸ Y. 2. HD., 05.11.1992 T., 10345 E., 10817 K. sayılı kararı için bkz. ÜNLÜTEPE, s.313, dn.1346.

¹³⁹ Y. 2. HD., 14.06.2012 T., 2011/20251 E., 2012/16415 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.744.

¹⁴⁰ Sosyal medya bağımlılığı ile kişilerin psikolojik yönden iyi durumda olmaları ve kişilik özellikleri ilişkisini inceleyen bir bilimsel çalışmada sosyal medya bağımlılığı olan kimselerin aile ve arkadaşlarıyla uyumsuz oldukları ve ilişkilerde duyarsız ve dengesiz hareket ettiklerine ilişkin bkz. ÖZDEMİR, s.48.

¹⁴¹ ÜNLÜTEPE, s.313.

Ancak bağımlılığın eşe kusur olarak yüklenmesi tek başına yeterli bir değerlendirme olmamalı, eşin bununla ilgili psikolojik, psikiyatrik ya da fizyolojik tedavi girişiminde bulunup bulunmadığı ya da bulunduğu hâlde devam ettirmediği de dikkate alınmalıdır¹⁴². Nitekim Yargıtay alkol bağımlısı olduğu hâlde sebepsiz olarak AMATEM'deki tedavisinden kaçınan davalının eylemini evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açabilecek bir davranış olarak değerlendirmiştir¹⁴³. Bağımlılık durumunda bağımlının eşi olan kişinin göstermesi beklenen destek ve yönlendirmede bulunmamasının birlikte kusur olarak değerlendirilebileceği durumlarla da karşılaşılabılır¹⁴⁴. Ancak somut olaya bakılarak eşin ve diğer aile üyelerinin internet bağımlıları kadar mustarip olabilecekleri ve yardım etmek istemelerine rağmen bunu nasıl yapabileceklerini bilmediklerinden çaresiz kalabilecekleri ve bundan dolayı bütün aile düzeninin zarar görmesinin önüne geçilemeyeceği hususları da göz önünde bulundurulmalıdır¹⁴⁵. Sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirerek yükümlülüklerini yerine getirmeyen eşe karşı aynı davranışları yaparak karşılık vermek ise eşit derecede kusurlu olma sonucunu doğurabilecek ancak boşanma kararının verilmesine engel olmayacaktır. Bununla birlikte boşanma davası öncesinde var olan güçlükleri aşmak adına iyiniyetini ortaya koymayan, gerekli feragat ve fedakârlıkları yapmaksızın boşanma davası açan eş için evliliğin devam ettirilmesinin beklenilmezliği koşulunun gerçekleşmediği kanaatine ulaşılan durumlar da söz konusu olabilecektir¹⁴⁶. Eşin göstereceği sabrın, desteğin, fedakârlığın ölçüsü hâkim tarafından takdir edilecek bir husus olmakla birlikte eşin evlilik birliğinin devamını sağlamak adına diğer eşi bir psikoloğa, uzmana, danışmana, hekime ya da psikiyatriste gitmesi konusunda yönlendirmek ve teşvik etmek zorunda olup olmadığı kolayca cevaplanacak bir soru gibi gözükmemekte ancak doğal olarak eşin boşanma öncesinde

---

¹⁴² ÜNLÜTEPE, s.314.

¹⁴³ Y. 2. HD., 10.10.2012 T., 4072 E., 23458 K. sayılı kararı için bkz. ÜNLÜTEPE, s.314, dn.1348.

¹⁴⁴ ÜNLÜTEPE, s.314.

¹⁴⁵ FEİNDEL, s.61.

¹⁴⁶ TEKİNAY, s.177; ÜNLÜTEPE, s.324-325.

kendi isteği ile ya da teşvikle bu tip bir hizmet almış olması evliliğin devamına yönelik iyiniyetli bir girişim olarak değerlendirilmektedir¹⁴⁷.

Eş bir dönem sürekli sosyal paylaşım sitelerinde zaman geçirdikten sonra bu alışkanlığını terk etmiş ve üzerinden zaman geçmişse, bu olguya dayanarak evlilik birliğinin sürdürülmesinin beklenemeyecek olduğundan bahsedilmesi güçtür. Bu yönde bir iddianın somut olay bakımından dikkatle değerlendirilmesi gerekir¹⁴⁸. Ayrıca belirtmek gerekir ki muhtemel bir durum olarak bağımlılığın kısmen düzelmeye gösterdiği hallerde ya da bağımlılıktan bir süre uzak kalındıktan sonra tekrar dönüş yapılan süreçlerin sıkça yaşandığı durumlarda diğer eşin bu konudaki sabrı tükenebilir. Dolayısıyla bu tür bir durumda somut olayın özelliklerine bakarak evlilik birliğinin sürdürülmesinin beklenemeyecek hale geldiği sonucuna ulaşılabilir. Doktrinde bir görüş, çoğunlukla bağımlı eşin düzelmesinin bir süre beklendiğini, eşin düzelmesine ilişkin umut kalmadığında boşanma davasının açıldığını, bu nedenle bağımlılığın uzun süreden beri devam ettiği durumlarda bağımlının eşinin elinden geldiğini yaptığını kabul ederek boşanma kararı verilmesinin daha hakkaniyetli görülebileceği yönündedir¹⁴⁹.

C. Genel Olarak Boşanma Kararı Verilirken Dikkat Edilecek Hususlar

Sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirme ya da başkalarıyla evlilik birliğinden doğan güveni sarsıcı paylaşımlarda bulunma sebeplerine dayanarak boşanma kararı verilirken bazı hususlara dikkat edilmelidir. Öncelikle bu olguların ispatında iddiada bulunan eşin be-

¹⁴⁷ ÜNLÜTEPE, s.337.

¹⁴⁸ TEKİNAY, s.178; bu durumda evlilik birliğinin sürdürülmesinin eşten beklenemeyecek olması durumunun ortadan kalkacağı yönünde görüş için bkz. ÖZTAN, s.688-689; olaylar tamamen geçmişte kalmış ve sonrasında barışma gerçekleşmişse yeni olay meydana gelmedikçe boşanma kararı vermenin doğru olmadığı yönünde bkz. TEKİNAY, s.178; ÇAKIN, s.42-43; TEKİNAY bu durumda ayrıca eşin sırf evliliği sürdürülebilmek umuduyla diğerine gösterdiği ilgiyi barışma olarak değerlendirmekten ve bunu dava hakkını sona erdiren bir sebep olarak görmekten kaçınmak gerektiğini ifade etmektedir. Bkz. s.178-179; bizim de katıldığımız, olgu ortadan kalkmış olsa bile sarsılmış bulunan evliliğin düzeltilmesinin her zaman mümkün olmayabileceği yönünde görüş için bkz. ÜNLÜTEPE, s.171.

¹⁴⁹ ÜNLÜTEPE, s.314.

yanı yeterli görülmemeli, bu durum başka delillerle desteklenmelidir¹⁵⁰. Nitekim bu konuda eşin cep telefonundaki ekran süresi verilerinden, bilgisayardaki kayıtlardan, paylaşımlara ilişkin ekran görüntülerinden, tanık ifadelerinden yararlanmak mümkündür.

Dikkat edilecek bir diğer husus evlilik birliğini temelinden sarsan olayın iradi olup olmamasına göre değerlendirme yapılıp yapılmayacağıdır. Evlilik birliğinin temelinden sarsılması sebebiyle boşanma kusura dayanan bir boşanma sebebi olmamakla birlikte Yargıtay'ın az da olsa kusur arayan görüşü çerçevesinde kusur ilkesi esas alındığında evlilik birliğini temelinden sarsılmasına neden olan olayların iradi olması gerektiği sonucuna ulaşılır. Yargıtay'ın görüşü çerçevesinde eşin davranışı iradi değilse, eş ayırtım gücünden yoksunsa akıl hastalığı sebebine dayalı dava açmak gerekeceği¹⁵¹ örneğin kronik şizofreni hastası eşin sosyal paylaşım sitesinde ya da internette sürekli zaman geçirmesi halinde evlilik birliğinin sarsılması sebebine dayalı boşanma kararı verilemeyeceği söylenebilir¹⁵². Doktrinde ise haklı olarak her ne kadar ayırt etme gücünden yoksun eşin davranışlarının ona kusur olarak yüklenemese de davranışlarının evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına ilişkin şartları gerçekleştirmesinin mümkün olduğu ve ortak hayatın çekilmezliği şartını arayan akıl hastalığı sebebiyle boşanmaya başvurulmasının yani TMK 165. maddesine göre dava açılmasının beklenmesinin ve iki hüküm arasında keskin bir ayırım yapılmasının yerinde olmadığı görüşü ileriye sürülmektedir¹⁵³.

Sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçiren eşin kusuru evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali ölçüsünde artacaktır. Eşin bağımlılıklarını sosyal medya üzerinden yaşadığı ya da bizzat bu sosyal paylaşım sitelerine şiddetli alışkanlık geliştirip bu yolla yükümlülüklerini ciddi anlamda ihlal ettiği, sosyal paylaşım sitelerini kullanarak

¹⁵⁰ ÇAKIN, s.40; "...Davalı-karşı davacı kadının Facebook isimli sosyal paylaşım sitesinde iş ilişkisi dışında başkalarıyla iletişim kurduğuna ve bu suretle kocasının güvenini sarstığına ilişkin beyanlar, davacı-karşı davalı kocadan aktarılan olaylar olup, sabit görülemez..." Y. 2. HD., 28.05.2014 T., 2014/ 1443 E., 2014/11754 K sayılı kararı için bkz. ERDEM/ULUSLU/DUMANCI, s. 16-17.

¹⁵¹ GENÇCAN, s. 586 vd..

¹⁵² Y. 2. HD., 21.11.2005 T., 13283 E., 16065 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.587.

¹⁵³ ÜNLÜTEPE, s.312.

güven sarsıcı davranışlarda bulunduğu ya da açıkça sadakat yükümlülüğünün ağır şekilde ihlalini gerçekleştirdiği, eşin kişilik haklarını zedelediği ve artık kendisi veya çocuklar bakımından evliliğin devam etmesinde bir menfaat bulunmadığı durumda, boşanma davasını açan bizzat kusurlu eşin kendisi ise ve diğer eş kusursuz ya da daha az kusurlu olup TMK 166/2. maddesine göre bir defa ileri sürerse dahi bunun hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür. Yargıtay genel olarak çelişkili davranılmadığı, davalının davacıyı cezalandırmak veya ona sıkıntı vermek, eza cefa çektirmek amacı gütmeyeceği durumda boşanmaya karşı çıkılmasını hakkın kötüye kullanılması olarak değerlendirmemektedir¹⁵⁴. Şüphesiz evlilik birliğinde söz konusu olan mevcut şartların birliğin devamının eşlerden beklenemeyecek durumda olduğunun anlaşılmasında eşlerin kişilik haklarının korunup korunmadığına ve kişiliğe saygının gerektirdiği bir ortamın bulunup bulunmadığına bakılması gerekecek, evliliğin mevcut haliyle devamında davacı eşin kişilik haklarını hiçe sayacak şekilde bir fedakârlık yapması gerekiyorsa artık bu eşten evlilik birliğini sürdürmesi beklenemeyecektir¹⁵⁵.

SONUÇ

Sosyal medya özellikle son on yıldır hayatımızda büyük yer tutan, bireysel ve toplumsal hayatımızı etkileyen bir mecra olup, Web 2.0 teknolojisinin getirdiği anlık etkileşim ve iletişim imkânı sayesinde gün geçtikçe yeni platformlarla karşımıza çıkmaktadır. Sosyal medyanın oldukça geniş bir kavram olduğu, pek çok platformu da içinde barındırdığı görülmektedir. Sosyal medya platformlarının hem kullanıcı sayısında hem de kullanım süresindeki sürekli artış, aile yaşantımız da dâhil olmak üzere tüm toplumsal hayatımızı etkilemektedir.

Evli kişilerin kuvvetli bir alışkanlık ya da bağımlılık düzeyinde sosyal medyada özellikle Facebook, Instagram, Youtube gibi sosyal paylaşım sitelerinde geçirdikleri zamanın artması, evlilik birliğine ilişkin yükümlülüklerin ciddi anlamda ihlaline yol açarak evlilik birliği temelden sarsılması sebebiyle boşanmalara yol açabilmektedir. Kanun gereği eşler, evlilik birliğinin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamakla, çocuk-

¹⁵⁴ Y. 2. HD., 20.09.2004 T., 9272 E., 10192 K. sayılı kararı için bkz. GENÇCAN, s.581.

¹⁵⁵ ÖZTAN, s.687.

larının bakım, eğitim ve gözetimi açısından gösterilmesi gereken özeni birlikte göstermekle, birbirlerine sadık kalmak ve yardımcı olmakla yükümlü olup bu yükümlülüklerin ihlali evlilik birliğinin temelinden sarsılmasına yol açabilir.

Kanunda evlilik birliğini sarsan olay ve olgulara yönelik bir sınırlama yapılmamış bu konuda hâkime geniş bir takdir yetkisi tanınmış ve eşler bakımından ortak hayatın çekilmez hale gelmiş olması koşuluyla boşanma kararı verilebileceği düzenlenmiştir. Aşırı internet ve sosyal medya kullanımının da bu boşanma sebebi bakımından tahlil edilmesi gereklidir. Nitekim evlilik birliğinde eşlerin huzursuzluk yaşamalarına ve boşanmalarına neden olabilecek önemli bir unsur sosyal medya için harcanan sürenin artması ve bunun doğuracağı sonuçlardır. İstatistiklerle de desteklendiği üzere ülkemizde sosyal medya kullanımı ve sosyal medyada geçirilen günlük ortalama süre giderek artmakta ve eşler arasında evlilik birliğine ayrılması gereken zaman konusunda sorunlar yaşanabileceği, internet ortamında bu derece uzun süre geçirmenin sosyal ve psikolojik sonuçlar doğurabileceği öngörülebilmektedir.

Sosyal paylaşım sitelerinde sürekli zaman geçirme olgusunun ve aşırı kullanımın sosyal ve psikolojik sonuçları, eşlerin evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerini ihlaline yol açabilecek durumlar olması bakımından dikkat çekicidir. Aşırı internet kullanımı sebebiyle meydana gelen sosyal ve psikolojik sonuçlardan bazıları sosyal yaşamdan kopma, yalnızlaşma, aile üyeleriyle kavga, yakın aile üyeleriyle temasın koparılması, ev işlerini görme vb. gündelik işlerin ihmali, depresyon, korku, değersizlik ve çaresizlik duygusu, artan sosyal güvensizlik gibi durumlardır. Aynı sonuçlar doğal olarak aşırı sosyal medya kullanımı sonucunda da doğabilecek sonuçlardır. Sosyal paylaşım sitelerinde zaman geçirmenin şiddetli alışkanlık ya da bağımlılık düzeyinde süreklilik kazanması evlilik birliğini maddi, manevi ya da ekonomik yönlerden sarsabilmektedir. Bu durum eşin diğer eşe karşı ilgisizliğine, sevgisizliğine ve saygısız davranışlarda bulunmasına yol açabileceği gibi, sadakat yükümlülüğünü ihlal edecek davranışlara da zemin hazırlayabilmektedir.

Sosyal paylaşım sitelerinin, sosyal medyanın diğer araçlarının ya da internetin aşırı kullanımı bir bağımlılık olarak değerlendirildiğinde başka olgularla birleşmeden de evlilik birliğinin sarsılmasına neden ola-

bilecek mahiyettedir. Zira başka bir olgu bulunmasa dahi bir bağımlılık halinin doğurduğu sonuçlar evlilik birliğinin objektif olarak sarsılmasına sebep olabilecek niteliktedir. Eşlerin internet aracılığıyla kumar ya da sosyal medyada içerik paylaşımı yoluyla sürdürdüğü müstehcen uygunsuz yayın vb. bağımlılıkları da tek başlarına evlilikleri temelinden sarsabilecek niteliktedir. Eşlerin şiddetli anlaşmazlık ve çatışmalardan kaçmak için internete yönelmiş olabileceği, zamanla bu yolla önü alınmaz bir alışkanlığın doğmuş olabileceği de somut olay bakımından ayrıca değerlendirilmelidir.

Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali ve bu ihlalin evlilik birliğini temelden sarsacak bir davranış niteliğine bürünmesi her evlilik açısından aynı şekilde değerlendirilemez. Aşırı sosyal medya kullanımına bağlı olarak somut olaydaki görünüm ve sonuçlar farklılık gösterebilir. Hâkim somut olaydaki sübjektif durumları da dikkate alarak daha doğru bir sonuca ulaşabilir.

Eşin sosyal paylaşım sitelerinde zaman geçirme alışkanlığını tamamen terk ettiği ve terkin üzerinden uzun zaman geçtiği durumlarda evlilik birliğinin sürdürülmesinin beklenemeyecek olduğundan bahsedilmesi zordur. Ancak yine de somut olayda evlilik birliğinin sürdürülmesinin eşten beklenemeyecek olduğu iddia ediliyorsa bu durum somut olay bakımından dikkatle değerlendirilmelidir. Zira olgu ortadan kalkmış olsa bile sarsılmış bulunan evliliğin düzeltilmesi her zaman mümkün olmayabilir. Bağımlılığın tamamen düzelmediği, ara ara dönüşlerin yaşandığı durumlarda ise somut olayın özelliklerine göre evlilik birliğinin sürdürülmesinin beklenemeyecek hale geldiği ve evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı durumlarla karşılaşılabılır.

Kullanım süresine ilişkin hususlar dikkate alınırken eşlerin cinsiyetinin ne olduğuna bağlı olarak farklı çıkarımlarda bulunmak mümkündür. İstatistiklere göre erkeklerin ailesine harcadığı ortalama süre oldukça azdır. Bu süreyi sosyal paylaşım sitelerinde ya da diğer sosyal medya platformlarında geçirmeleri evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin ihlali bakımından ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

KAYNAKLAR

- AKINTÜRK, Turgut/ATEŞ, Derya, Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku İkinci Cilt, Yenilenmiş 21. Bası, Beta Yayınları, İstanbul, 2019.
- AKKURT, Sinan Sami, Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması, Seçkin Yayınları, Gözden Geçirilmiş ve 7253 Sayılı Kanun'la Getirilen Yeni Sosyal Medya Düzenlemeleri Çerçevesinde Güncelleştirilmiş 2. Baskı, Ankara, 2020.
- AKKURT, Sinan Sami, "Kişilik Hakkının Sosyal Medya Kullanıcıları Tarafından İhlâli Hâlinde Ortaya Çıkacak Cezaî Sorumluluğa Medenî Hukuk Bağlamında Bir Bakış" Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:25, S:2, 2017, s.329-373 (Bakış).
- AKYASAN BİRSEN, Gönül, Sosyal Medyada Paylaşılan İçerik Nedeniy-le Kişilik Hakkı İhlalleri, Birinci Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020.
- ANIL, Yaşar Şahin, Boşanma Sebebi Olarak Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Geçimsizlik, Beta Yayınları, İstanbul, 2008.
- ARMAN, Saleh Md., "Integrated model of Social Media and Customer Relationship Management: A Literature Review" International Journal of Information, Business and Management, Vol. 6, No.3, 2014, s.118-132.
- AYAN, Serkan, Evlilik Birliğinin Korunması, Birinci Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara, 2004.
- BEER, David, "Social network(ing) sites.revisiting the story so far: A response to danah boyd & Nicole Ellison", Journal of Computer-Mediated Communication 13, 2008, s.516-529.
- BOYD Danah M/ELLİSON Nicole B. "Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship" Journal of Computer-Mediated Communication 13, 2008, s. 210-230.
- BRESLİN, J. G., PASSANT A./DECKER, S., The Social Semantic Web, Springer, Berlin, Heidelberg, 2009.

- BROWN, Rob, Public Relations And The Social Web- How to use social media and web 2.0 in communications, Kogan Page, London/ Philadelphia, 2009.
- ÇAKIN, Akın, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Nedeniyle Boşanma, Bilge Yayınevi, Ankara, 2007.
- DEDE, İsmail, "Türk Boşanma Hukukuna Farklı Bir Yaklaşım: Zina ve Haysiyetsiz Hayat Sürme Arasındaki Keskin Sınır", MÜHFHAD, C:23, S:3 Prof. Dr. Bülent Tahiroğlu'na Armağan, 2017, s.643-664
- DURAL, Mustafa/ÖĞÜZ, Tufan/GÜMÜŞ, Mustafa Alper, Türk Özel Hukuku, C: III, Aile Hukuku, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2019.
- ERDEM, Mehmet, Aile Hukuku, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- ERDEM, Ümit/ULUSLU, Çağrı Şükrü/DUMANCI, Gökberk, Yargıtay (2014-2016) Kararlarında Sosyal Medya, Legal Yayıncılık, İstanbul, 2016.
- FEİNDEL, Holger, İnternet Bağımlılığı Bağımlılar ve Aileleri İçin El Kitabı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2019.
- GENÇCAN, Ömer Uğur, Aile Mahkemesi Davaları-Açıklama-Dilekçe Örnekleri, Genişletilmiş 4. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021 (Aile).
- GENÇCAN, Ömer Uğur, Boşanma Hukuku, 7251 sayılı Kanun Değişiklikleri ile Güncellenerek Genişletilmiş 10. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2021.
- GÖNENSAY, A. Samim, Medeni Hukuk C:2 Kısım 1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1937.
- HATEMİ, Hüseyin, Aile Hukuku, 9. Bası, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2021.
- HEKİM, Aylin, "Yargıtay Kararları Işığında Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması" Prof. Dr. Haluk Burcuoğlu'na Armağan, C: II, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020, s.997-1041.
- HSU, Chien-leng/PARK, Han Woo, "Sociology of Hyperlink Networks of Web 1.0, Web 2.0, and Twitter: A Case Study of South Ko-

- rea”, *Social Science Computer Review*, Vol: 29, No:3, 2011, s. 354-368.
- HOWARD, Anne E., *Connecting with Communities: How Local Government Is Using Social Media to Engage with Citizens*, ANZ-SOG Institute for Governance at the University of Canberra and Australian Centre of Excellence for Local Government, 2012.
- İPEK, Ali İhsan, *Türk Hukukunda Genel Boşanma Sebepleri*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2008.
- KALAMAN, Sefer/ÇELİK, Fatih, “Türkiye’deki Evli Bireylerin Sosyal Medya Kullanımlarının Evlilikleri Üzerine Etkisi: Nitel Bir Araştırma”, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, C: 13 S:19, 2019, s.424-453.
- KAPLAN, Andreas. M./HAENLEIN, Michael, “Users of the World, Unite! The Challenges and Opportunities of Social Media”, *Business Horizons*, Vol: 53, No: 1, 2010, s.59-68.
- KAYA, Mehmet Bedii, *İnternet Hukuku*, 2. Baskı, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2021.
- KAYA, Mine, *Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme-İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2015.
- KENT, Bülent, “Alman Hukukunda Sosyal Ağların Düzenlenmesi ve Alman Sosyal Ağ Kanunu”, *Bilişim Hukuku Dergisi*, 2020/1, s.1-46.
- KILIÇOĞLU, Ahmet M., *Aile Hukuku*, Turhan Kitabevi, Genişletilmiş 5. Bası, Ankara, 2020.
- KIETZMANN Jan H./HERMKENS Kristopher/MCCARTHY Ian P./SİLVESTRE Bruno S., “Social media? Get serious! Understanding the functional building blocks of social media”, *Business Horizons*, Volume 54, Issue 3, 2011, s.241-251.
- KOÇAK, N.Gizem, “Bireylerin Sosyal Medya Kullanım Davranışlarının ve Motivasyonlarının Kullanımlar ve Doyumlar Yaklaşımı Bağlamında İncelenmesi: Eskişehir’de Bir Uygulama” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2012.

- LERMAN, Kristina, "Social Information Processing in Social News Aggregation", s.1 <https://arxiv.org/pdf/cs/0703087.pdf> (Erişim tarihi: 04.11.2021).
- MAYFIELD, Antony, What is Social Media, United Kingdom, 2010.
- O'REILLY, Tim, "What Is Web 2.0: Design Patterns and Business Models for the Next Generation of Software", Communications & Strategies, Vol: 65, No: 1, 2007, s.17-37.
- RHEE, Lisa/ BAYER, Joseph B./ LEE, David S./ KURU, "Ozan, Social by definition: How users define social platforms and why it matters" Telematics and Informatics, Volume 59, June 2021, s.1-16.
- ÖZBAKIR, Ali Fuat, Sosyal Medyada ve İnternette Hukuki Sorumluluk, Birinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.
- ÖZDEMİR, Hümeysra, "Genç Erişkinlerde Aile İçi Sorunların Sosyal Medya Bağımlılığı Ve Benlik Saygısı İle İlişkinin İncelenmesi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Lefkoşa, 2020.
- ÖZTAN, Bilge, Aile Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2015.
- SAĞAR, Mehmet Enes, "Yetişkin Bireylerde Sosyal Medya Bağımlılığının İrdelenmesi, SBED, C: 1, s:1, 2019, s.29-42.
- SOLMECKE Christian, Social Media Recht -Rechtssicher in sozialen Netzwerken unterwegs, Telelex GmbH, Köln, 2015.
- O'KEEFFE Gwenn Schurgin/ CLARKE-PEARSON, Kathleen/Council on Communications and Media, "The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families", Pediatrics, 2011, s.800-804.
- TEKİNAY, Selahattin Sulhi, Türk Aile Hukuku, Yedinci Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1990.
- TURAN, Metin, Bilişim Hukuku, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- ÜNLÜTEPE, Mustafa, Evlilik Birliğinin Temelinden Sarsılması Sebebine Dayalı Boşanma (TMK m.166/I-II), Birinci Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2019.
- YALÇINKAYA, Namık/ KALELİ, Şakir, Boşanma Hukuku, C:1, Türk Hava Kurumu Basımevi, Ankara, 1988

YILDIRIM, İrfan, “Sosyal Medya, Dijital Bağımlılık ve Siber Zorbalık Ekseninde Değişen Aile İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(5), 2021, s. 1237-1258.

YILDIZ, Ridvan, Sınırsız Yeni Dünyanın Sınırları- Sosyal Medyada Hukuk, İkinci Adam Yayınları, İstanbul, 2020.

ZEVKLİLER, Aydın/ERTAŞ, Şeref/HAVUTÇU, Ayşe/ACABEY, M. Beşir/GÜRPINAR, Damla, Yeni Medeni Kanun’a Göre Medeni Hukuk (Temel Bilgiler), 10. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2018.

İnternet Kaynakları

https://tr.wikipedia.org/wiki/Sanal_dünya.

<https://khyk.kazancihukuk.com/>.

<https://sozluk.gov.tr>.

[https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-\(ICT\)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2021-37437](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Survey-on-Information-and-Communication-Technology-(ICT)-Usage-in-Households-and-by-Individuals-2021-37437).

<https://recrodigital.com/dijital-2021-raporunda-turkiye-ve-dunyada-internet-ve-sosyal-medya-kullanimi-karsilastirmasi-ocak-2021/>.

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Aile-2016-24646>.